GREENPAPER

#goforgreen

10 groene ambities

“Golf is als een symfonie waarbij het spel, de natuur en de mens samenkomen”

Aristakes Jessayan, pianist en golfer

En verder

16 Groen denken is de norm van Christine Everaars

24 Heerlijk eten van de golfbaan bij De Kromme Dissel

34 Zo laat je jouw golffoto’s ‘shinen’

66 Tips voor het kopen van tweedehands clubs

Voorwoord Niki Wijnen

“Béter wordt het niet buiten!”

Hoi golfliefhebber,

Ongelooflijk, het is gelukt! In 2 weken tijd heeft de redactie van GOLF.NL het voor elkaar gekregen om deze ‘GreenPaper’ te creëren. Een idee dat klein begon, als leuk extraatje voor bij de campagne #goforgreen, is uitgegroeid tot een digitaal pièce de résistance met meer dan 70 pagina’s boordevol groene inspiratie over golf & alles wat daarmee te maken heeft.

Zo zie je maar wat de verbazingwekkende invloed van kleur is en in het bijzonder de invloed die de kleur groen kan hebben. Want na een google-sessie kwam ik erachter dat groen onder meer staat voor: ambitie, overeenstemming en groei. Precies daardoor is de GreenPaper ontstaan. Chapeau collega’s!

Groen zit in het DNA van golf. Van de adembenemend mooie vergezichten die meekleuren met alle seizoenen, het gras, de natuurlijke rough eromheen tot het letterlijk verslavende spel op de greens. Elke keer opnieuw beleef je op de baan buiten van binnen en lacht het groene geluk je toe!

Precies daarom bekennen wij kleur, voor dát fijne groene gevoel! GOLF.NL staat met de campagne #goforgreen een jaar lang in het teken van groen. Volg je GOLF. NL op de voet, dan groei je met ons mee in de 50 tinten groen die golf kent op het gebied van natuur, gezondheid en duurzaamheid. De ambitie? Aantonen dat we de allergroenste sport zijn die er is, en nog groener worden! Samen inzetten op duurzaamheid, natuurversterking en een gezonde leefomgeving. Waarbij de tien opgestelde ambities de groene handleiding vormen om van lichtgroen naar donkergroen te gaan.

We slaan af met een inspiratiefilm en de GreenPaper, die in het teken staan van de symfonie van mens, natuur en spel. Deze kunstzinnige twist laat zien wat wij al weten:

“Béter wordt het niet buiten!”
Dus kom je ook?!

Ik schrijf bewust ‘ook’, want sinds deze zomer ben ik een beginnende golfer! Ik heb vrienden, familie en collega’s die niet van de golfbaan zijn af te slaan. Daar word je zen van, beweren ze enthousiast. Als ik ze bezig zie, met hun prachtige slagen, wandelend van bal naar bal, dan neem ik me steevast voor om hun voorbeeld te volgen. Al was het alleen maar om ook eens zen

te worden. Helaas ervaar ik dat nu nog niet. Want de ballen schieten onbewust nog alle kanten op. En ik kan je vertellen, dat is alles behalve zen... Dat ik nog nooit iets of iemand geraakt heb, is een wonder!

Maar als ik een bal goed raak, dan voel ik triomfantelijke trots en heb ik de behoefte om tegen de uitgestrekte vergezichten te schreeuwen: *wowowow, zaaaagggg je dat!* Dat zijn momenten dat golf je grijpt en de verslaving aan het spel ontstaat. Een zeer bevredigend gevoel, maar zen, nou nee. Ook niet voor de omgeving...

"Groen is rustgevend, ontspannend en jeugdig. Groen brengt ook een gevoel van hoop, gezondheid, avontuur en zelfbeheersing met zich mee. Groen is de kleur van leven, vernieuwing, natuur, energie en wordt ook geassocieerd met duurzaamheid. Groen is de dominerende kleur in de natuur."

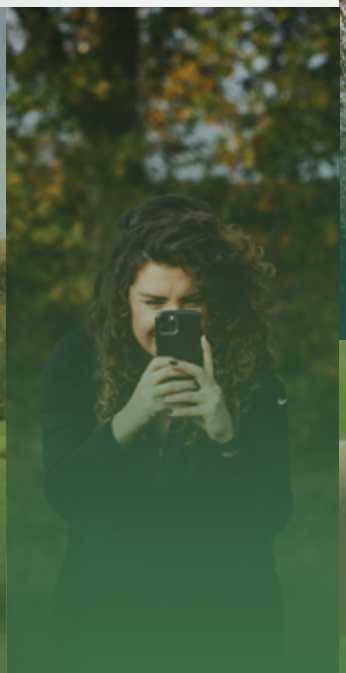

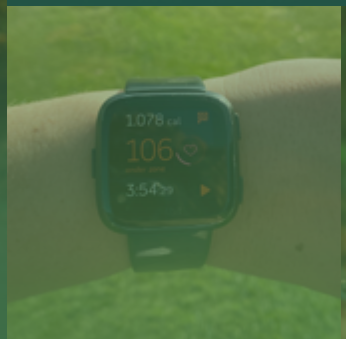

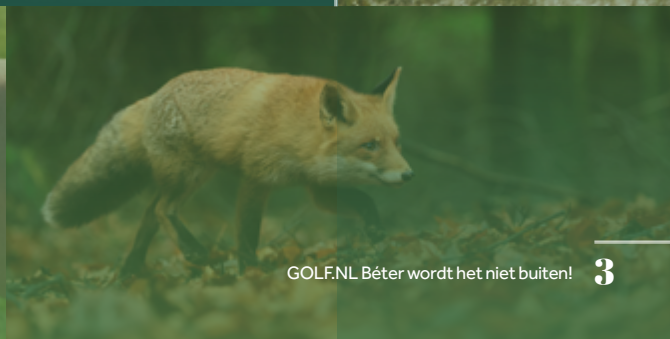

dat ik niet echt talent heb voor golf. Nu denk ik dat het gebrek aan balgevoel en tijd om uren te trainen, ook niet helpen. Maar ik word steeds een beetje beter en heb sinds kort een heel leuke pro en niet te vergeten, leuke vriendinnen en collega's om mee te gaan. Mijn gebrek aan skills compenseer ik met het maken van de mooiste golffoto's van de omgeving en mijn medespelers. Mijn filmrol ontploft echt als ik op de golfbaan ben geweest.

Mijn vrienden, familie en collega's ontspannen zich misschien wat meer als ze golfen en bezig zijn met het spel. Ik word blij van de gezelligheid met elkaar, even de telefoon uit, weg uit de hectiek van het dagelijks leven, de 10.000 stappen zetten (jaja, je loopt bij 18 holes al gauw 6 tot 8 kilometer), het natafelen in de prachtige restaurants, maar bovenal geniet ik van de prachtige uitzichten en vooral rustgevende natuur om me heen. Ben ik toch nog een beetje zen...

Ik gun het iedereen om het gevoel van golf te ervaren. Een sport die rustgevend, uitdagend en sociaal tegelijk is. In de mooiste natuurdecors van Nederland! Béter dan dit wordt het niet buiten!

Laat ik er als afsluiter eens een golfterm tegenaan gooien: *approach*; de laatste slag naar de green! En in dit geval 'Approach de GreenPaper'. Leuk dat je de tijd neemt 'm te lezen! Als je er doorheen bladert, ben ik ervan overtuigd dat je je kunt verwonderen en laten inspireren door golf en al het groene dat de sport te bieden heeft.

Geniet met ons mee, 2022 wordt ons groene jaar! Veel leesplezier,

Niki Wijnen
Werkt bij GOLF.NL en de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie.

P.S.
Wil jij meer weten, heb je vragen of leuke ideeën? Ben of ken jij een expert op een van deze groene gebieden? Breng ons dan met elkaar in contact. Of, als je het leuk vindt om te brainstormen over dit onderwerp, ik drink graag een (digitaal) kopje koffie! Mail dan naar: goforgreen@golf.nl

&

Vergeet vooral niet mee te doen met de winactie. Want elke maand is er een golfhorloge, mét stappenteller, te winnen. Deel jouw mooiste golffoto's onder de #goforgreen en deel het groene geluk met anderen!

De approach is een term uit de golfsport. Met de approach wordt de laatste lange slag bedoeld naar de green. De slag overbrugt meer dan ongeveer 70 meter.

“Mijn filmrol ontploft echt als ik op de golfbaan ben geweest”

Colofon
GreenPaper is een uitgave van GOLF.NL in samenwerking met Arko Sports Media

Eindredactie
Karianne van der Zant, Joost de Jong

Redactionele bijdragen
Edwin Alblas, Saskia Bensdorp, Sietse Herrema, Eefje Kievits, Gerard Louter, Guus Peters, Edwin Vermaas, Niki Wijnen en Karianne van der Zant

Fotografie en illustraties
#fotovansierk, Koen Suyk, Edwin Vermaas

Art direction
Marco Reijken, Home of the Brave

Vormgeving
Giovanni Beccu, Home of the Brave

© 2021 GOLF.NL/Arko Sports Media
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, in fotokopie of anders-zins gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotokopie, microfilm of welke andere methode dan ook, zonder schriftelijke toe-stemming van de uitgever.

Lid van het Nederlands Uitgeversverbond, groep uitgevers

inhoud

#goforgreen

08 Ambities
De ambitie? Aantonen dat we de allergroenste sport zijn die er is, en nog groener worden!

16 Christine denkt groen
Voor golfster Christine Everaars is groen denken de norm: "De normaalste zaak van de wereld."

20 Duurzame lijstjes
De groenste lijstjes met tips over duurzaamheid en hoe we milieubewuster kunnen leven. Van documentaires en podcasts tot socials, apps en boeken

24 Eten ván de golfbaan
Chef-kok Tonny Berentsen en keukenchef Sierk Buwalda van De Kromme Dissel hebben een voorliefde voor producten uit de natuur, waarvan de golfbaan deel uitmaakt.

30 Duurzaam gedrag
Hoe veranderen we ons gedrag van lichtgroen naar donkergroen?

32 Groene longen van de toekomst
Duurzaamheidsexperts Niels Dokkuma en Richard Kooloos over golfbanen, de groene parken van de toekomst.

34 Fotomasterclass
Golffotograaf en golfcontent-creator Edwin Vermaas vertelt hoe je zelf met je mobiele telefoon dat #perfecteplaatje kunt schieten.

42 Groen golfmateriaal
Alle grote golfmerken investeren al volop in duurzaamheid. Vijf groene voorbeelden.

46 Bijzondere holes?
Dieren zorgen op en rond de baan soms voor hun eigen 'holes'. Een wandeling over de Veluwe met Folkert Jans, eigenaar van Wildpraat.

54 Greenkeeper
Jan Garritsen, hoofdgreenkeeper van de Edese Golfclub, werkt elke dag aan de perfecte baan, waar de ongerepte natuur zijn gang kan gaan.

58 Pareren van lastige golfvragen
Zo leg je iedereen uit hoe groen golf is. Vijf antwoorden op lastige vragen die we allemaal wel eens krijgen over golf.

62 Swingende golfer
Aristakes Jessayan is een getalenteerd pianist. In zijn vrije tijd staat hij op de golfbaan. Voordat hij slaat, maakt hij eerst een swingend hupje.

66 Tweedehands golfspullen
Kopen en verkopen van tweedehands golfclubs of ander materiaal is een duurzaam idee. Tips voor het sluiten van de beste deals.

70 Ga golfen, dat is gezond
Golf is simpelweg goed voor lichaam én geest. Golfers leven doorgaans langer en daarnaast stimuleert de sport ook nog je creativiteit.

72 Koken op groen
Met dit inspirerende recht van Big Green Egg maak je zelf ook eenvoudig de groenste gerechten.

74 Column
Vaste GOLF.NL-columnist Gerard Louter houdt ons een doemscenario voor. Luchtfietserij of moeten we er toch eens over nadenken?

16

30

66

54

34

46

62

Adembenemend mooi

Groen zit in het DNA van golf. Van de adembenemend mooie vergezichten die meekleuren met alle seizoenen, het gras, de natuurlijke rough eromheen tot het letterlijk verslavende spel op de greens. Elke keer opnieuw beleef je op de baan buiten van binnen en lacht het groene geluk je toe!

Precies daarom bekent de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie kleur, voor dát groene gevoel! GOLF.NL, hét platform voor alle golfers staat met de campagne #goforgreen een jaar lang in het teken van groen. Volg je GOLF.NL op de voet, dan groei je met ons mee in de 50 tinten groen die golf kent op het gebied van natuur, gezondheid en duurzaamheid. We slaan af met een inspiratiefilm en de GreenPaper, die in het teken staan van de symfonie van mens, natuur en spel. Deze kunstzinnige twist laat zien wat wij al weten:

"Béter wordt het niet buiten!" Dus kom je?!

Bekijk onze video

“We slaan af met een inspiratiefilm en de GreenPaper”

Golf bekent kleur: van lichtgroen naar donkergroen

Golf en de kleur groen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De sport is bij uitstek een spel dat midden in de natuur gespeeld wordt. In de mooiste decors van Nederland. Hoe puurder de natuur, hoe uitdagender het spel. Koester de perfecte imperfecties van het landschap. Deze symfonie van spel, mens en natuur is wat golf adembenemend mooi en ontzettend verslavend maakt

De ambitie?

Aantonen dat we de allergroenste sport zijn die er is, en nog groener worden! Samen inzetten op duurzaamheid, natuurversterking en een gezonde leefomgeving.

"Golf is van alle sporten in Nederland de pionier in duurzaamheid"

10 groene ambities

We slaan af met de inspiratiefilm en de GreenPaper, maar met de 10 groene ambities wordt het ook concreet. Deze 10 ambities zijn dé groene handleiding voor 2022. Doe je mee?

1

De kleur groen als het nieuwe normaal. 12 maanden lang en 52 weken per jaar aandacht voor #goforgreen via verschillende socialmediakanalen en GOLF.NL. Met wekelijks een onderwerp uitgelicht binnen de thema's duurzaam, natuur en gezondheid.

2

De naam Big Green Egg Open verklapt het al een beetje. We gaan het golftoernooi op de Rosendaelsche Golfclub, dat deel uitmaakt van de Ladies European Tour, zo duurzaam mogelijk organiseren. In een prachtige groene omgeving! Met dit toernooi willen we het GEO-certificaat behalen, wat inhoudt dat we gaan voor de internationale groene standaard voor golfevenementen.

3

Op veel Nederlandse golfbanen is al structureel aandacht voor de natuur, het milieu en de samenleving; 102 van de 251 banen hebben een internationaal erkend duurzaamheidscertificaat en nog een heel aantal werkt hard aan het verkrijgen daarvan. Op dit moment zitten er meer dan 20 clubs in een traject op weg naar het certificaat. Wij gaan mooie verhalen ophalen bij deze banen en we leggen de ambitie op nog meer banen met een certificaat.

4

Samen met Vogelbescherming Nederland organiseren we al meer dan 20 jaar de NGF Birdwatching Day. Omdat de ongerepte natuur het prachtige decor van onze sport vormt, gaan we op zoek naar nog twee natuurorganisaties om mee samen te werken. Zo versterken we onze groene wortels.

5

In 2022 krijg je bij GOLFGO, het starttijdenplatform van GOLF.NL, de mogelijkheid om te filteren op banen met GEO-certificaat. Zo zie je in een oogopslag of de golfbaan waar jij wilt spelen, bewust omgaat met natuur en milieu.

6

De golfsport houdt van evidence based. In 2022 gaan we onderzoeken hoe groen Nederlanders golf vinden en er komt een onderzoek (samen met het lectoraat Marketing & Customer Experience van de Hogeschool Utrecht onder leiding van gedragswetenschapper Ronald Voorn) naar de waardeperceptie van duurzaam golf.

7

Wist jij dat op een gemiddelde golfbaan zo'n 60 procent natuur is? En dat 102 van de 312 wereldwijd GEO-gecertificeerde golfbanen zich in Nederland bevinden? In 2022 gaan we geen blauwdruk maar een 'GREENdruk' maken om evidence based te laten zien hoe groen golf is.

8

Wij gaan op zoek naar drie groene ambassadeurs. Samen met hen maken we de thema's gezondheid, natuur en duurzaamheid nog zichtbaarder.

9

In een golfronde van 18 holes loop je al gauw tussen de 6 en 8 kilometer. Dat is goed voor gemiddeld z'n 10.000 stappen. Dit doe je dan ook nog eens midden in de natuur, even ontsnappend aan de drukte en je hoofd leegmakend. Samen of alleen. In 2022 leggen we niet alleen de nadruk op de fysieke voordelen van golf maar ook op de mentale. Met als het doel het taboe op psychische aandoeningen te verminderen en de drempel om erover te praten te verlagen.

10

Samen weet je meer dan alleen. Daarom gaan we twee brainstormsessies organiseren om van golf de groenste sport te maken die er is, en jij kunt erbij zijn! Heb jij vragen, opmerkingen of tips voor een groenere golfsport? Laat iets van je horen via goforgreen@golf.nl of kom naar een van de sessies in 2022.

Deel & win dit golfhorloge

Sta jij ook elke keer weer versteld van de adembenemende omgeving op de golfbaan? En staat jouw filmrol daardoor vol met mooie plaatjes? Door deze perfecte natuurfoto's maak jij elke maand kans op een golfhorloge.

Hoe? Stuur voor de eerste van elke maand je mooiste foto op naar: **goforgreen@golf.nl** of plaats de foto's op Instagram met de **#goforgreen en tag @golfnl**. De redactie selecteert elke maand drie foto's en de volgers op Instagram bepalen het winnende plaatje!

Naam: Christine Everaars
Leeftijd: 28
Functie: Adviseur Duurzaam Aanleg en Onderhoud bij Rijkswaterstaat en lid van de duurzaamheidscommissie van de Edese Golf Club

groen denken als norm

Bij Christine Everaars loopt de kleur groen als een rode draad door haar leven. Of het nu is op haar werk bij Rijkswaterstaat of als lid van de duurzaamheidscommissie van de Edese Golf Club Papendal. Ze is de trotse hoofdrolspeelster in de campagne 'Beter wordt het niet buiten'. "Hopelijk kan ik zoveel mogelijk mensen inspireren."

Guus Peters

"Ik verbaas me er weleens over dat niet iedereen zich bezighoudt met duurzaamheid. Voor mij is het de normaalste zaak van de wereld. Ik vind het heel belangrijk dat we de wereld een beetje beter achterlaten, of in ieder geval zo min mogelijk schade toebrengen, voor een groenere toekomst.
Groen zijn is voor mij duurzame keuzes maken. Nadenken en praten over het maken van bewuste keuzes. Bijvoorbeeld door minder vlees te eten of de fiets in plaats van de auto een keer te pakken."

Duurzame impact op de club

"Duurzaamheid is de verbindende factor tussen mijn werk en hobby. Ik gebruik de kennis die ik opdoe als adviseur bij Rijkswaterstaat voor mijn taken als lid van de duurzaamheidscommissie van de Edese Golf Club. Bijvoorbeeld als het gaat om duurzaam inkopen of hoe we communiceren over en onze leden bewust maken van duurzaamheid.
Als vrijwilliger wil ik ervoor zorgen dat je de duurzame impact ook op clubniveau ziet terugkomen. Hoe mooi is het als ik

met mijn enthousiasme anderen meekrijg en we ervoor kunnen zorgen dat we deze mini-samenleving, zoals je de golfclub zou kunnen zien, samen een stukje duurzamer kunnen maken."

Opgegroeid in de natuur

"Als ik mijn leven een kleur moet geven, dan is het groen. Ik ben opgegroeid in de natuur. En vanaf mijn zevende sta ik op de golfbaan, omringd door de mooiste omgevingen van Nederland. Ik geniet van de kleur van de bladeren die met de seizoenen mee veranderen. En kijk mijn ogen uit als 's ochtends het dauw nog als een deken over de golfbaan ligt.
De Edese Golf Club ligt in een Natura 2000-gebied. Dat geeft extra verantwoordelijkheid en verplichtingen. We hebben veel leden die hieraan bijdragen. Ieder vanuit zijn eigen expertise. De duurzaamheidscommissie denkt met het bestuur mee over een strategie voor een groenere toekomst.
Hoe we dat doen? Laatst gaf de baancommissie een presentatie over het duurzaam onderhoud van de baan. Om de biodiversiteit te vergroten, heeft de baancommissie samen met natuurkenners een plan opgesteld om het groen buiten de fairways op vijf verschillende hoogtes te knippen, om de natuur meer de natuur te laten zijn. Het is heel interessant om op zoek te gaan naar de juiste balans tussen het spelplezier en de schoonheid van de ongerepte natuur."

«

Omdat het leuk is

"Groen denken is mijn manier van leven. Niet alleen omdat het moet, maar omdat ik het leuk vind. Ik zit er iets scherper in dan anderen. Ik ga toch nog een keer met de horeca in gesprek over een lokaal en groen menu en probeer te laten zien dat iedereen groene keuzes kan maken. Hopelijk inspireer ik daarmee zoveel mogelijk mensen en gaan we samen op weg naar een mooie groenere toekomst."

Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Natura 2000-gebieden worden plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden. Nederland kent 162 Natura 2000-gebieden.

Duurzame lijstjes

Lijstjes, altijd fijn. Helemaal als het groene lijstjes zijn met tips over duurzaamheid en hoe we milieubewuster kunnen leven. Laat je inspireren door deze documentaires, podcast, socialmediakanalen, apps en boeken!

Saskia Bensdorp

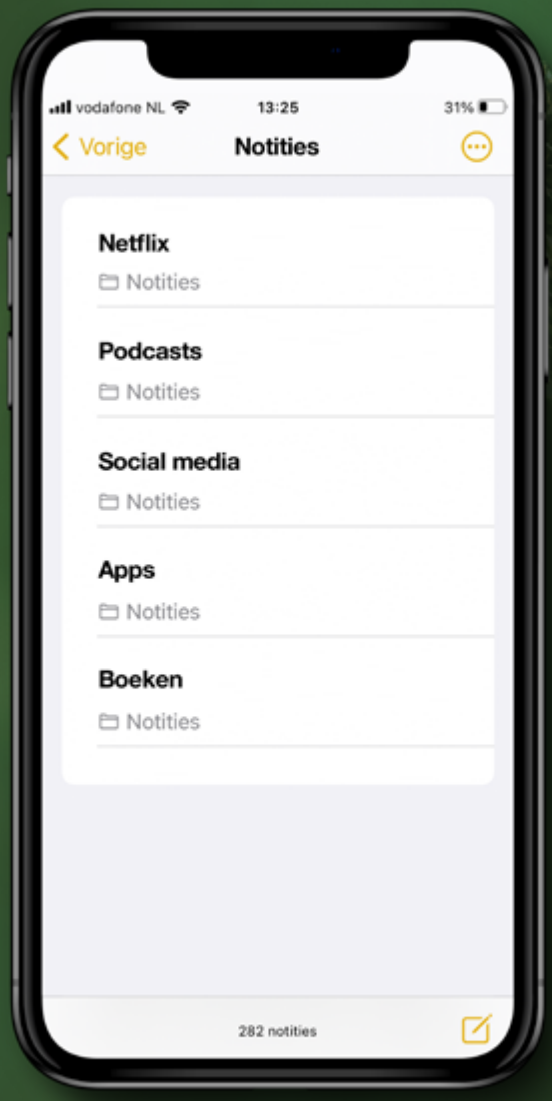

Golfers zijn mensen met oog voor de pracht van onze natuur. Dat kan niet anders! Als je regelmatig over een mooie golfbaan loopt, met al die verschillende bomen, struiken en planten, als je die verschillende kleuren groen, rood en/of bruin ziet, dan kan het niet anders dan dat je je wilt inzetten om deze natuur en ons milieu te beschermen.

Tips & inspiratie

Maar wat kun je nog meer doen dan je afval scheiden, korter douchen, de fiets te pakken in plaats van de auto en vegetarisch eten? ('duurzaam voor beginners', volgens sommigen!) Wat moet je lezen, luisteren en kijken voor meer tips en inspiratie op het gebied van duurzaamheid? Welke Netflix-series openen onze ogen, welke podcasts zetten ons aan het denken en welke boeken moeten straks sowieso onder de kerstboom liggen?

Netflix

Geen betere plek dan Netflix om je onder te dompelen in series en documentaires over natuur en milieu. Dekentje over je heen (want verwarming een graadje lager) en kopje duurzame thee erbij!

A Life on our planet (2020)

Persoonlijk verhaal van de Britse bioloog en televisiemaker 'Sir' David Attenborough over hoe het ervoor staat met de natuur op onze planeet.

Fantastic Funghi (2019)

Adembenemende documentaire over de wondere wereld van schimmels en hoe zij bijdragen aan onze natuur.

The biggest little farm (2019)

Bijzonder sympathiek en inspirerend verhaal over een koppel dat uit de stad Los Angeles vertrekt om hun droom te verwezenlijken: het starten en runnen van een duurzame en ecovriendelijke boerderij.

Seaspiracy (2021)

Als je na de documentaire *Cowspiracy* (2014) gestopt bent met het eten van vlees, dan eet je na het zien van Seaspiracy ook geen vis meer. Controversiële documentaire over de milieu-impact van commerciële visserij.

Podcasts

De podcast heeft de afgelopen jaren enorm in populariteit gewonnen. En natuurlijk zitten daar ook luistershows bij die duurzaamheid als rode draad hebben.

Het groene hart van

Podcastmaker Jelle Derckx interviewt inspirerende mensen over hun kijk op duurzaamheid.

Klimaatpraat

Meteoroloog en weerman Reinier van den Berg vertelt over ijstijden, CO2-uitstoot, het broeikaseffect en klimaatscenario's.

Geen hond in de podcast

Onder aan de streep is vegetarisch eten een goede keuze voor de bescherming van ons milieu. Doe inspiratie op met deze maandelijkse podcast over vegetarisch en veganistisch eten.

BNR The Green Quest

Harm Edens gaat op zoek naar duurzame innovaties die echt het verschil kunnen maken en bijdragen aan een duurzame wereld.

Social media

Instagram is *the place to be* om dagelijks geïnspireerd te raken op het gebied van duurzaamheid en aan de hand te worden genomen door zogenaamde 'duurzaamheidsinfluencers'.

www.instagram.com/marije

Marije deelt tips over een duurzamer leven, maar voert ook verrassende experimenten uit met het oog op een bewuster leven.

www.instagram.com/lisagoesvegan

De nog maar 27-jarige Lisa Stel laat haar bijna 57.000 volgers zien hoe je met heerlijk vegan eten en een bewuste levensstijl een significante individuele bijdrage kan leveren aan duurzaamheid.

www.instagram.com/52wekenduurzaam

Een jaar lang iedere week een kleine verrassende en duurzame stap. Ga stap voor stap, week bij week, op weg naar een duurzamer leven.

www.instagram.com/levenzonderafval & www.instagram.com/hetzerowasteproject

Veel inspiratie om op te doen en producten om te kopen op deze mooie zero waste instagramaccounts.

Apps

Zet deze apps op je telefoon en maak het jezelf nog makkelijker om duurzaam te leven!

Verspillingsvrijecoach

Tips en oplossingen om minder eten en drinken weg te gooien: enorm belangrijk voor het milieu en fijn voor je portemonnee!

QuestionMark

Met deze app kun je de streepjescode van supermarkten scannen en op die manier checken welke impact deze producten hebben op het milieu, je gezondheid en dierenwelzijn.

TreeClicks

Hoewel officieel geen app, maar een gratis plugin voor je browser, kan TreeClicks toch niet ontbreken in dit lijstje. Als jij Treeclicks geïnstalleerd hebt en je shopt online bij een van de ruim 10.000 aangesloten shops (bijvoorbeeld Bol.com of de Bijenkorf) dan ontvangt TreeClicks een commissie waarmee het bomen plant.

Viswijzer

Ben je een pescotariër? Eet je af en toe een stukje vis (nu je de Netflix-documentair Seaspiracy nog niet hebt bekeken)? Gebruik dan de Viswijzer, waarin je ziet of een bepaalde vissoort wel of niet verantwoord gekweekt of gevangen is.

Boeken

Deze boeken, vast allemaal gedrukt op gerecycled papier, zijn zeker de moeite waard. Geef ze cadeau of koop ze voor jezelf.

De verborgen impact.

Babette Porcelijn

Over de impact van onze consumptie en productie op de aarde.

Als gezond verstand koning was.

Dennis Storm

Minimalisme-koning Dennis Storm moedigt in dit dunne maar inspirerende boekje zijn lezers aan om, tegen de gevestigde consumptiemaatschappij in, hun gezonde verstand te blijven gebruiken en een 'groene revolutie' te ontketenen

Dit is een goede gids.

Marieke Eyskoot

Marieke Eyskoot is 'duurzame mode- en lifestyle-expert' en laat in dit boek zien dat duurzaam leven helemaal niet saai of moeilijk hoeft te zijn. Op de verlanglijst voor kerst!

Hoe gaan we dit uitleggen.

Jelmer Mommers

Een confronterend, verhelderend maar gelukkig ook hoopgevend boek over de klimaatverandering.

Heerlijk eten ván de golfbaan

Niet zelden wordt een rondje golf afgesloten met 'verwennerij' aan tafel. Dat je op veel golfbanen kunt eten is geen geheim meer, maar dat je 'ván golfbanen kunt eten' wellicht wel. Chef-kok Tonny Berentsen (foto) en keukenchef Sierk Buwalda van De Kromme Dissel hebben een voorliefde voor producten uit de natuur, waarvan de golfbaan deel uitmaakt.

Edwin Alblas #fotovansierk

De Kromme Dissel ligt op 'truffelworp' afstand van golfbaan Heelsum, aan de rand van de Veluwe. De liefde van Berentsen en Buwalda voor al het eetbare dat je in de natuur vindt, is heel verklaarbaar. "De smaak van die producten is het lekkerst, zeker als je ze in het juiste seizoen vindt en gebruikt."

Eekhoorntjesbrood

In het geval van Berentsen is dat één product in het bijzonder: eekhoorntjesbrood. Een eetbare paddenstoel die goed op de Nederlandse bodem gedijt, in het voorjaar en in de herfst, wanneer het vochtig is. Ook aan de randen van fairways, die in beschut of bebost gebied liggen. Berentsen weet er in de keuken wel raad mee. De crèmesoep die hij maakt is een klassieker, waar

"Er zijn honderden soorten eetbare paddenstoelen, maar deze twee zijn heel herkenbaar. Je hebt ook veel goede zwammen die lijken op giftige zwammen. Daar moet je dus niet je vingers aan branden. Ik ben van kleins af aan gefascineerd door wat er bloeit en groeit in de bossen."

gasten al jaren om vragen, van heinde en verre voor naar Heelsum komen, ook als die even van de kaart is verdwenen. Het gerecht staat nu zelfs in bijna alle Fletcher-hotels op de menukaart.

Culinaire lekkernij

Bakken, drogen en ook in sauzen en soep: eekhoorntjesbrood is een veelzijdige culinaire lekkernij voor het oprapen. Berentsen: "Het is smaakvol en je kunt er veel mee. Ik heb een passie voor soep en sauzen. De soep is altijd ondergewaardeerd geweest, maar heel Nederland eet soep. Ik ben er wel trots op dat ik van een soepje een gerecht heb gemaakt."

Een andere paddenstoel die zich uitstekend leent voor gerechten, is de Bovist. "Lijkt op een kleine witte voetbal", aldus Buwalda. "Er zijn honderden soorten eetbare paddenstoelen, maar deze twee zijn heel herkenbaar. Je hebt ook veel goede zwammen die lijken op giftige zwammen. Daar moet je dus niet je vingers aan branden. Ik ben van kleins af aan gefascineerd door wat er bloeit en groeit in de bossen."

Bramen

Bramen zijn daar een ander voorbeeld van. Berentsen komt ze regelmatig in het bos tegen en steekt dan het liefst een exemplaar in zijn mond. Goed voorbeeld doet volgen. Inmiddels speuren zijn kinderen tijdens wandelingen in het bos ook al naar eekhoorntjesbrood en bramen. "De gasten in ons restaurant vinden het wel wat mysterieus hebben, dat wat op hun bord ligt gewoon hier uit achter de achtertuin komt of soms zelfs op hier op het terras buiten groeit."

De Kromme Dissel

De Kromme Dissel is een restaurant in Heelsum. Al sinds 1971 heeft het een Michelinster, daarmee is het Nederlands recordhouder op dit gebied. Het restaurant is gevestigd in een 17de-eeuwse boerderij, onderdeel van het Fletcher-hotel Klein Zwitserland en ligt naast Golfbaan Heelsum.

Kijk voor meer informatie op de website van De Kromme Dissel

Genieten van de natuur op je bordje

Speciaal voor GOLF.NL selecteerde chef-kok Tonny Berentsen van De Kromme Dissel – al vijftig jaar bekroond met een Michelinster – een driegangendiner, geïnspireerd op producten die je op en rond de golfbaan zou kunnen vinden.

Voorgerecht

Crème-soep van eekhoorntjesbrood met wilde eend en klaverzuring

Dit voorgerecht is een klassieker van chef-kok Tonny Berentsen, dat bij de trouwe gasten al jaren favoriet is. De soep is romig en vol van smaak. Met het garnituur van wilde eend, gebakken wilde paddenstoelen en frisse klaverzuring proef je het ultieme herfstgerecht!

Bekijk hier een video van het zoeken naar eekhoorntjesbrood met Tonny Berentsen. Wil je dit zelf thuis ook maken? Kijk dan hier voor het recept.

Hoofdgerecht

Hazenrugfilet met pompoen, Oost-Indische kers en gepofte meloesui

Wild is wat je wilt eten in Heelsum, gelegen op de rand van de Veluwe. Daar in het bos of op de Ginkelse heide of op de Heelsumse golfbaan, vind je onder andere reeën, fazant en haas.

De hazenrug heeft in dit rijtje toch wel het meest de wildsmaak waar de een dol op is en een ander juist wat minder van kan genieten. Tonny Berentsen serveert het vlees mooi rosé gebakken zodat het zacht en sappig blijft. Een mooie combinatie met het hazenvlees is pompoen en de pittige smaak van de wilde Oost-Indische kers.

Dessert

Wilde bramen met mokkaparfait en kaneelcrumble

Voor het dessert worden diverse bereidingen gegeven aan de braam. Een crème van roomkaas en braam, gel en sorbet van braam. De bramen die je overal langs de golfbanen in Nederland tegenkomt, zijn in de maanden augustus en september rijp. Niet alleen voor de mens is het een heerlijke vrucht, ook voor het dierenrijk zijn de bramen echte lekkernijen.

Wat is er nou mooier dan een heerlijk dessert maken van de vruchten uit de achtertuin of de golfbaan?

Een stukje groen geluk

Er zijn niet veel omgevingen die groener zijn dan een golfbaan. Maar kun je het gedrag van mensen ook veranderen van lichtgroen naar donkergroen?

Guus Peters

Op een golfbaan ben je omgeven door groen: van de prachtige bladeren aan de bomen en struiken tot het strak of minder strak gemaaide gras. Maar hoe groen ben jij zelf? En wat kun je eraan doen om je gedrag te veranderen van bijvoorbeeld lichtgroen naar donkergroen? Samen met een aantal collega's doet gedragswetenschapper Ronald Voorn onderzoek naar duurzaam consumentengedrag. Hij zegt dat gedragsverandering niet iets is wat je van de ene op de andere dag bewerkstelligt. Het is een proces dat te maken heeft met het doorbreken van gewoontes en je mentaliteit.

Duurzame keuzes

Groen denken is duurzame keuzes maken. En waar kan dat nou beter dan bij de groenste sport van Nederland? "Om je gedrag te veranderen, is het in de eerste plaats belangrijk dat je weet waarom je je gedrag wilt

veranderen", zegt Voorn. "Je verandert je gedrag sneller wanneer je intrinsiek gemotiveerd bent dan wanneer iemand anders het je oplegt."
Weet je waarom jij duurzame keuzes wil maken? Dan kan het helpen om mensen in je omgeving te zoeken die er ook zo over denken en je steunen. Voorn: "Een aantal golfclubs heeft een duurzaamheidscommissie. Hierdoor gaat het thema meer leven en komt er aandacht voor. En ik zeg altijd: alles wat je aandacht geeft in het leven, wordt mooier."

66 dagen

Als je op een bepaald moment gedrag vertoont zonder erbij na te denken, dan is het een gewoonte. Maar om tot nieuwe gewoontes te komen, heb je een lange adem nodig. In zijn boek *Making habits, breaking habits* schrijft Jeremy Dean dat het gemiddeld 66 dagen kost om een gewoonte aan te leren. Hij voegt daaraan toe dat de kans op het vormen van een nieuwe gewoonte het grootst is als je het gedrag vanaf het begin regelmatig herhaalt.
Wil jij dat jij en je golfcollega's hun gedrag van lichtgroen naar donkergroen veranderen? Dan is het volgens Voorn een idee om bijvoorbeeld een bioloog een rondleiding over de golfbaan te laten geven en te laten uitleggen wat voor een positieve invloed de gewassen, planten en dieren hebben op de biodiversiteit op de golfbaan. "Het gaat erom dat je hersenen nieuwe associaties leggen."

Pak eens de fiets!

Zag je de ongerepte natuur eerst altijd als een hindernis omdat het golfen bemoeilijkt? Nu je weet dat in de weelderige struiken en het hoge gras bijen en vlinders de kans hebben om te leven, ga je er op een heel andere manier naar kijken. Voorn: "Cultiveer en benadruk de schoonheid van de ongerepte natuur."
Maar niet alleen op de golfbaan kan je je gedrag veranderen. Wat te denken van het vervoer naar de golfbaan toe? Ben jij gewend om met de auto naar de baan te komen? Misschien is het een optie de fiets een keer te pakken. "Het gaat om de keuzes die jij maakt, richting een stukje groen geluk", aldus Voorn.

Hoe meer je je bewust bent van het maken van duurzame keuzes en hoe langer je het volhoudt, hoe sneller je gedrag verandert van lichtgroen naar donkergroen.

"Om je gedrag te veranderen, is het in de eerste plaats belangrijk dat je weet waarom je je gedrag wilt veranderen"
Ronald Voorn

golfbanen zijn de groene parken van de toekomst

Golf en de kleur groen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De sport is bij uitstek een spel dat midden in natuur gespeeld wordt. In de mooiste decors van Nederland. Hoe puurder de natuur hoe uitdagender het spel. "Koester de perfecte imperfecties van het landschap."

"Golfbanen zullen er in de toekomst anders uitzien. Gevarieerder, meer met de seizoenen mee"

Richard Kooloos

In Nederland hebben 102 van de 251 golfbanen een internationaal erkend duurzaamheidscertificaat. "En dat is bijzonder", zegt Niels Dokkuma, teammanager Duurzaam Beheer en Agronoom van de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie (NGF). Hij maakt de vergelijking met andere sporten. "Kijk eens naar zwembaden, voetbalclubs, hockeyverenigingen of sporthallen. Geen enkele andere sport werkt met een duurzaamheidscertificaat voor de accommodatie."

En niet alleen in Nederland is de golfsport een pionier op het gebied van duurzaamheid. Ook internationaal gezien dienen de groene golfbanen in Nederland als voorbeeld. In totaal hebben wereldwijd 313 golfbanen het duurzaamheidscertificaat. "Dat betekent dat een derde van alle duurzame golfbanen in Nederland ligt", aldus Dokkuma. "Duurzaamheid zit in het DNA van onze sport."

"Golfen voelt als een actieve wandeling door het park of in het bos"
Niels Dokkuma

Daarmee doelt hij niet alleen op ledverlichting in de clubhuizen, isolatiemateriaal op de daken en waterbesparende douchekoppen. Maar ook op het waterverbruik op de baan, het afvangen van CO2 en het bevorderen van de biodiversiteit. Dokkuma: "We bieden een habitat voor veel flora en fauna."

Richard Kooloos weet als Hoofd Group Sustainability bij ABN Amro en als bestuurslid duurzaamheid betrokken bij de NGF dat de wereld voor grote uitdagingen staat op het gebied van klimaat, energie en water. "Golf kan een deel van de oplossing zijn", zegt hij. "Het is al een heel duurzame sport, maar kan nog duurzamer."

Kooloos vervolgt: "Wat betreft baanonderhoud zijn we nog niet een honderd procent schone sport. We gebruiken nu bij uitzondering nog middelen, zoals pesticiden, die verboden zullen worden. Die middelen zijn op de korte termijn handig, maar schadelijk voor mens en natuur. Daar moeten we van afkicken en anders naar handelen. Innoveren en voorkomen in plaats van bestrijden." Van lichtgroen naar donkergroen. Om een van de grootste mondiale problemen tegen te gaan: de afname van de biodiversiteit. "Er is op een golfbaan veel ruimte voor natuurontwikkeling", zegt Dokkuma. "De gemiddelde golfbaan bestaat voor 60 procent uit natuur." De natuurlijke ruigtes zijn belangrijk voor biodiversiteit; hoe ruiger de baan, hoe groener die is. Dokkuma: "De golfbaan moet onderdeel zijn van de natuur, en niet andersom. Koester de perfecte imperfecties van het landschap. Ik denk dat maar weinig golfers beseffen dat zij, terwijl zij in de mooiste omgevingen van Nederland een balletje slaan, meehelpen de wereld een stukje groener te maken."

Hij noemt Golfbaan het Woold in het Brabantse Asten Heusden als voorbeeld. Samen met natuurwerkgroep IVN Het Woold legden de eigenaren van golfbaan het Woold ruim tien jaar geleden een heel nieuwe golfbaan aan. Maisvelden en akkers werden omgetoverd tot glooiende holes, groene vlaktes en een kronkelende beek met veel natuurontwikkeling als gevolg. In 2011 werden slechts 70 vogelsoorten in de omgeving geteld. Sinds de aanleg van de nieuwe natuur is het aantal gestegen naar meer dan 150. Het aantal plantensoorten explodeerde van ruim 30 naar 350.

"Er is daar 50 hectare nieuwe natuur gerealiseerd die er anders nooit geweest zou zijn", zegt Dokkuma, die benadrukt dat de golfbanen in Nederland allemaal privaat gefinancierd zijn. Golfbaan het Woold is een ecologische verbindingszone tussen het Starkriet en De Groote Peel. "Je hebt er zowel bos als heidegrond, verschillende poelen en droge en natte natuurgebieden. En daar tussendoor de golfsport."

Precies zoals de NGF het voor ogen heeft. Dokkuma: "Zo voelt golfen als een actieve wandeling door het park of in het bos, bedoeld voor iedereen tussen de 8 en 88 jaar. Maar dan met een uitdagend element: een sportief duel met jezelf in natuurlijk landschap. Zonder dat je het beseft, heb je na 18 holes al snel 6 tot 8 kilometer gelopen."

Een duurzame golfbaan is niet alleen goed voor de bodem, planten en dieren. Duurzaam ondernemen is ook de sleutel tot financiële gezondheid, zegt Kooloos. "Duurzaam golfbeheer en management leiden tot financiële zelfredzaamheid. Duurzaamheid zorgt namelijk voor een betere relatie met stakeholders zoals het waterschap en de gemeente, kostenbesparing, beter imago en een rijkere beleving voor de golfer. Het draagt op die manier bij aan het langetermijnsucces van de golfbaan."

Duurzaamheid is de weg naar een goede en gezonde golfsport, met een hogere kwaliteit golfbanen, benadrukt Kooloos. "Golfbanen zullen er in de toekomst anders uitzien. Gevarieerder, meer met de seizoenen mee. En ze zullen anders spelen; steviger en droger. Wat we daarvoor terugkrijgen is goud waard: een constante speelkwaliteit door het jaar heen, een mooiere speelomgeving en een schone sport."

Zo laat je jouw golffoto's 'shinen'

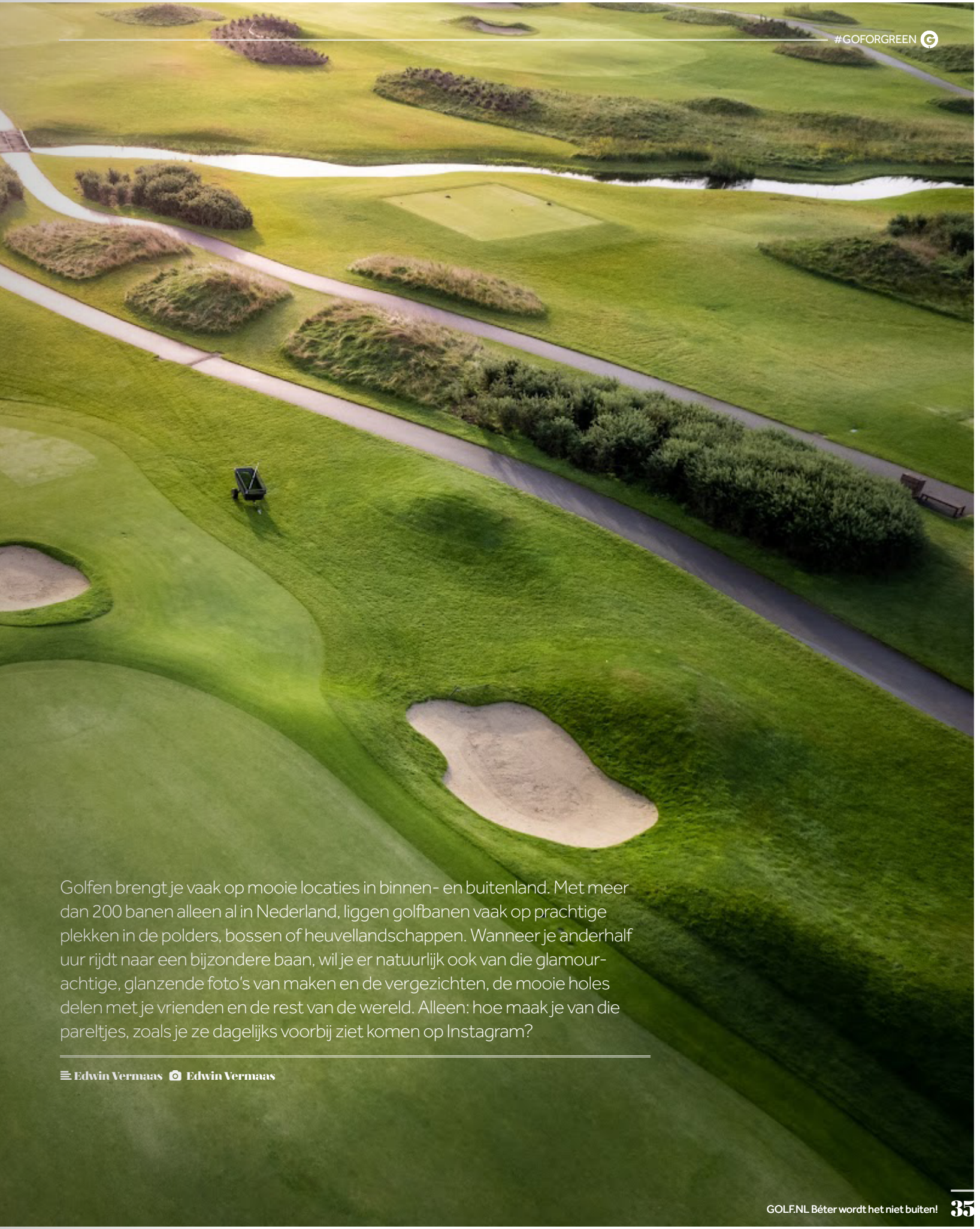

Golfen brengt je vaak op mooie locaties in binnen- en buitenland. Met meer dan 200 banen alleen al in Nederland, liggen golfbanen vaak op prachtige plekken in de polders, bossen of heuvellandschappen. Wanneer je anderhalf uur rijdt naar een bijzondere baan, wil je er natuurlijk ook van die glamour-achtige, glanzende foto's van maken en de vergezichten, de mooie holes delen met je vrienden en de rest van de wereld. Alleen: hoe maak je van die pareltjes, zoals je ze dagelijks voorbij ziet komen op Instagram?

Edwin Vermaas Edwin Vermaas

Wij vroegen professioneel golffotograaf en golfcontent-creator Edwin Vermaas van Approach Golf hoe je ook met je mobiel dat #perfecteplaatje kunt schieten. Dagelijks loopt hij met dikke camera's en hypermoderne, ultralichte drones op golfbanen en schiet hij prachtige platen van de banen, tourspelers en golfmerken. Tijdens de afgelopen Dutch Open of B-NL Challenge Trophy heb je zijn foto's misschien op onze kanalen voorbij zien komen. Edwin geeft hierbij een aantal basistips en settings voor het bewerken van foto's om ook jouw beelden te laten 'shinen'.

Schone lens en instellingen

Als je telefoon in je broekzak zit, is die vaak beslagen wanneer je 'm eruit haalt. Niets is zo vervelend als naar een onscherpe, scheve en wazige foto te kijken. Controleer altijd of je lens niet beslagen is en dat de foto's op de hoogste resolutie van je mobiel worden gemaakt. Ik zie regelmatig foto's van een recente iPhone in lage resolutie voorbijkomen doordat de instellingen niet goed staan. Loop de instellingen eens goed door.

De gouden regel: Rule of thirds

Het is misschien wel de gouden regel van fotografie: de 'Rule of Thirds'. Op je mobiel kan je in je camera-app via de instellingen een raster aanzetten. Dan verschijnen er lijnen op je scherm die voor negen gelijke vlakken zorgen.

Quote

"Fotografie is een creatief proces. Eigenlijk heeft de maker de vrije hand en dat is het mooie van het vak. Ieder mens ziet dingen anders en dat geeft een foto zijn eigen karakter. De beste camera is dan ook de camera die je bij je hebt. Wanneer ik zelf ga golfen, loop ik niet met mijn dure camera's en toeters van lenzen rond maar maak ik foto's met mijn iPhone. Deze zijn dan vaak niet geschikt voor magazines of promotiemateriaal, maar voor socialmediagebruik voldoen ze vaak wel"

Naam: Edwin Vermaas
Functie: Fotograaf & golfer

Dit is een ideaal hulpmiddel om de horizon recht te krijgen en om je onderwerp; een vlag, een speler of een clubhuis goed te verdelen over de hele foto. Balans is het toverwoord.

Dit kan op meerdere manieren. Lijn bijvoorbeeld de vlag uit op een kruispunt van lijnen en zorg dat de horizon op de onderste 1/3 van de foto zichtbaar is. 2/3 is dan lucht, dit zorgt vaak voor balans met de drukte van de grond. Je kunt ook alles gelijk verdelen over de vlakken. 1/3 van de foto is dan de golfer, volgende 1/3 de vlag en dan de andere 1/3 het clubhuis. Dit zorgt voor balans in de foto en creëert al snel een 'woweffect' bij je volgers. Op YouTube zijn hierover veel video's te vinden.

Licht

Boek eens de eerste of laatste *tee time* van de dag. Dit is vaak in het zogenoemde 'golden hour', ruwweg het uur na zonsopgang en voor zonsondergang. Dit zorgt voor mooie lange schaduwen, diepte in landschappen en die mooie gouden gloed over je foto's. Wees niet bang om hier tegen de zon in te fotograferen. Een foto die je om 12 uur 's middags maakt, is vaak saai. Je zult mij op het midden van de dag dan ook niet snel met een camera op de baan zien. Vaak ben ik er extreem vroeg of juist heel laat op de dag. Bijkomend voordeel hiervan zijn de dieren in de baan.

Ikzelf ga misschien wel tegen alle regels in door vaak overbelicht te schieten. Dit is een keuze en het geeft mijn foto's mijn eigen *look & feel* mee. Alleen is het randje tussen een goede en een slechte foto dan heel dun. Vroeger was te veel zon voor fotografen een plaaggeest, tegenwoordig kun je het zonlicht met HDR-camera's in je voordeel gebruiken.

Het verhaal van de hole

Bij een par 3 is het vaak vanaf de tee al mogelijk een foto te nemen die het verhaal van de hole vertelt. Maar bij een par 4 of par 5 zie je vanaf de tee niet goed het karakter van de hole. Jij ziet misschien een prachtige hole voor je, maar om deze mooi op de foto te krijgen, is het beter om dichter naar de fairway, green of een obstakel te lopen. Zo kan je een boom (dogleg), riet of bunker gebruiken als voorgrond voor je foto met de vlag of omgeving als achtergrond. Dit creëert gelaagdheid in de foto en geeft de kijker de mogelijkheid om zelf er een verhaal bij te maken. Midden fairway is tijdens het spelen goed maar voor de mooie foto zou ik de rough opzoeken.

Bewerking

Soms is het buiten zo mooi maar is het niet direct goed op camera vast te leggen. Dan is een beetje bewerken niet zo erg. Ik werk al jaren met de app Lightroom, met deze app beheer ik alle foto's en bewerk ik ze tot het gewenste resultaat. Denk aan fletse foto's om deze wat helderder te maken of andere uitsnedes. Lightroom geeft naar mijn mening het mooiste resultaat als je foto's gaat bewerken.

Lightroom heeft ook een mobiele app die je gratis kunt downloaden, al is er ook een betaalde versie van de app. Deze heeft als extra functies dat je vlekjes kunt wegwerken en lichtinval vanuit een hoek kan bepalen. Er zijn natuurlijk een heleboel soortgelijke apps. Probeer er eens een paar uit en vind de app die bij jou past. Ik wil je wel waarschuwen om aanpassingen of filters op een foto niet te overdrijven. Vaak is een subtiele aanpassing meer dan genoeg. Aan de andere kant: wees creatief en doe wat jij mooi vindt.

Mijn preset (de basis) van waaruit ik alle foto's bewerk:

Uitsnede - Maak een uitsnede zodat het onderwerp of de omgeving goed verdeeld is op de foto. Zie de 'Rule of Thirds'. Zorg er ook voor dat duidelijk te zien is wat je hebt gefotografeerd. Een vlag 350 meter verder is niet mooi vast te leggen met je mobiel. Wacht tot je dichtbij bent.

Belichting - Zelf zorg ik voor een beetje overbelichting wat ik compenseer met contrast en zwarting voor uiteindelijk meer dynamiek. Je kunt dit tijdens het maken van de foto al bepalen of achteraf. Dat laatste is wel de veilige weg om niet met een stapel slechte foto's te zitten.

Contrast - Geeft diepte aan de foto en laat objecten er direct al een beetje uitspringen. Wanneer je te veel contrast aanbrengt, kan het er te bewerkt uit zien. Probeer balans te vinden met de overige settings.

Hooglichten en schaduwen - Hiermee kan je over- of onderbelichte delen iets naar voren halen of juist een overbelichte foto een beetje 'repareren'.

Wit tinten - Wit is eigenlijk grijs in fotografie, hiermee bepaal je hoe fel de witte gedeeltes eruit springen. Bij wolken zie je vaak niet de mooie contouren wanneer ze te wit zijn, speel samen met hooglichten met deze setting, zodat je diepte krijgt in de prachtige Hollandse luchten.

Zwart tinten - Ik gebruik deze altijd als aanvulling op de contrastfunctie. Het creeert veel sfeer in foto's die genomen zijn tijdens het golden hour.

Temperatuur en kleurtint - Geeft je foto's een warme zomeravond of frisse lenteochtend. Laat de camera in eerste instantie de kleur van je foto bepalen en ga achteraf subtiel te werk om die tinten te accentueren.

Levendigheid en verzadiging - Met deze sliders is het mogelijk om de kleuren er echt uit te laten springen of juist heel flets te maken. Het is nu bijvoorbeeld een trend om een oude Kodak- of Fuji Film-look te simuleren. In het voor- en najaar is het prachtig om de kleuren eruit te laten springen, dus kan je er wel wat levendigheid aan toevoegen. In de zomer en winter kies ik vaak voor meer sfeer en gebruik ik juist minder levendigheid en meer contrast.

Bekijk hier op mijn Lightroom-account hoe ik mijn presets toepas op mijn foto's

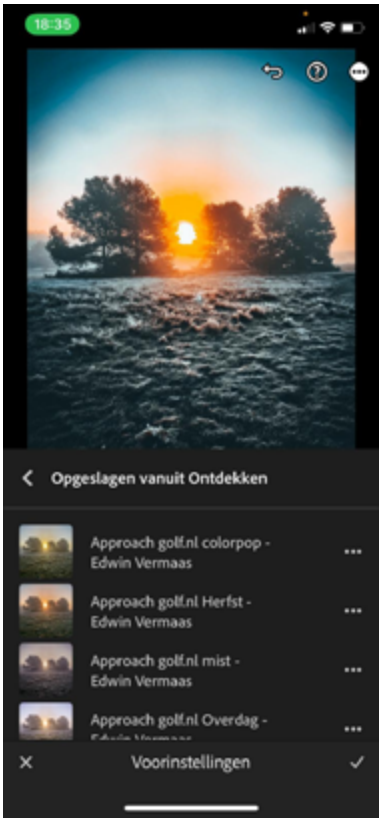

Quote

"Zet ergens een golfvlag neer en ik maak er een foto van. Wanneer de natuur en de greenkeepers hun uiterste best doen om de baan op zijn mooist naar voren te laten komen, kan mijn dag niet meer stuk. De magie van een golfbaanfoto met een vlag is dat wanneer je die als golfer voorbij ziet komen, gelijk nadenkt hoe jij zelf die vlag of hole zou aanspelen"

Maak zelf de perfecte golffoto

Wil jij zelf je foto's meer laten 'shinen', download dan gratis de basis-preset van Edwin en ga aan de slag om die perfecte golfplaat te creëren. Wil je meer zien van Edwins werk, ga dan naar www.approachthegreen.com, volg hem op Instagram via @approachthegreen of via onze kanalen.

Groen golfmateriaal

'Er gebeurt al heel veel'

De equipmentindustrie – wereldwijd goed voor meer dan 12 miljard dollar per jaar – is allesbehalve blind als het gaat om duurzaamheid en de verantwoordelijkheid voor een groenere wereld, ook die buiten de golfbaan.

Sietse Herrema

"Vrijwel alle merken die wij voeren investeren in duurzaamheid", zegt Franske van Hassel, Category Manager van Jumbo Golf & Hockey. Als het gaat om groene trends, zijn deze het meest zichtbaar bij de kledingmerken, die steeds meer weg van plastic en naar meer afbreekbare materialen bewegen. "Het golfmerk Röhnisch gebruikt op dit moment al voor 61% aan duurzame materialen", vertelt Van Hassel. "Aankomend jaar gaan ze naar 73% om in 2025 op 100% te zitten. Ze gebruiken geen bont of leer en alle hangtags zijn van gerecycled papier en gedrukt met inkt op sojabasis. De moderne technische materialen hebben ook een langere levensduur."

Nike loopt wat duurzaamheid betreft ook hard door. Van Hassel: "Sinds 1994 bestaan de zolen van de Nike Airs voor 50% uit gerecycled productieafval en sinds 2008 worden ze geproduceerd met 100% hernieuwbare energie. Under Armour maakt kledingmaterialen van plastic flessen en dat gaat om 2 miljoen flessen per jaar. Ook adidas timmert hard aan de weg door bijna enkel nog gerecycled polyester en organisch katoen te gebruiken om grondstoffen te sparen en verspilling te vermijden."

Er gebeurt dus veel als het gaat om duurzaamheid, maar er is nog steeds veel winst te halen, bijvoorbeeld op het gebied van golfballen. Alleen in Amerika worden er per jaar al meer dan 300 miljoen weggeslagen. "Technologische innovaties, bijvoorbeeld een golfbal met een chip zodat je deze weer terug kan vinden, krijgen moeilijk voet aan de grond", zegt Van Hassel. "Wel zie je heel duidelijk dat de zogenoemde lakeballs, tweedehands golfballen, erg populair zijn. Naast prijsbewustheid is dat ook zeker gedreven door de consument die steeds meer let op duurzaamheid."

5 x groen(er)

1 Schoen van plastic

In samenwerking met Parley – een bedrijf dat plastic verzamelt op afgelegen stranden en kustgebieden – voert adidas een gevecht om plasticvervuiling tegen te gaan. Afval wordt omgezet in materiaal voor een complete collectie sportkleding. Adidas lanceerde dit jaar ook de No-Dye collectie, waarbij het verven van materialen achterwege wordt gelaten, zodat de natuurlijke kleur naar voren komt. Dat scheelt gemiddeld 60% water en energie. **www.adidas.nl**

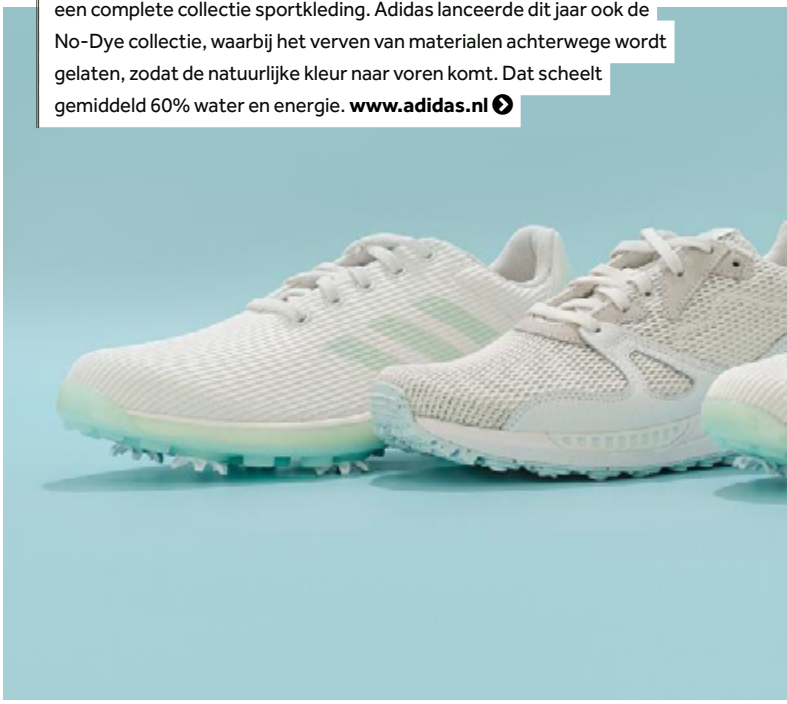

2 Groene ballen

Volgens Dixon Golf is dit de eerste 100% ecovriendelijke golfbal. Een deelvan deze golfbal is namelijk gemaakt van zouten in plaats van polymeren. Naast aandacht voor water- en energieverspilling planten ze een boom voorelke bestelling die je doet. AlbusGolf gaat nog een stapje verder en heeft een biologisch afbreekbare golfbal. 48 uur nadat je ze in het water hebt geslagen is deze golfbal opgelost, al dan niet met hulp van vissen die dezebal ooksmakelijk vinden.

www.dixongolf.com **www.albusgolf.com**

3 Bamboetees

Misschien gebruik je liever een plastic tee omdat deze minder snel breekt, maar het bedrijf Ocean Tee denkt daar anders over. Volgens de makers zijn tees van bamboe sterk genoeg (sterker dan de standaard houten tee) en zijn ze veel beter voor het milieu. Bamboe groeit veel sneller en heeft minder impact op het milieu als je ze verliest op de golfbaan. 25% van de winst doneert Ocean Tee aan initiatieven om de plasticvervuiling tegen te gaan. **www.oceanteegolf.com**

4 Eigen fles

Steeds meer golfbanen en organisatoren van golftoernooien gaan de strijd aan tegen plastic flesjes voor eenmalig gebruik. Oftewel, neem je eigen fles mee naar de golfbaan. Er zijn veel Nederlandse bedrijven die mooie en ecovriendelijke flessen maken, bijvoorbeeld Blue Bottle, FLASKE of de BE O Bottle. **www.flaske.nl**
www.beolifestyle.com
www.thebluebottle.nl

5 Eco-lichtgewicht tas

Het tassenmerk Sun Mountain heeft een golftas die deels is gemaakt van 30 gerecyclede plastic flessen. De Eco-Lite golftassen zijn er in verschillende vormen (draagtassen en cartbags). **www.sunmountain.com**

Wat is dat voor een hole?

Doorgaans is een hole te herkennen aan een met zorg uitgestoken rondje van 10,795 centimeter en de vlag die erin staat. Maar welke 'holes' kun je nog meer tegenkomen op golfbanen op de Veluwe? We maakten een wandeling met Folkert Jans, eigenaar van Wildpraat.

Eefje Kievits

Pas op!

Als je een golfbal in de verkeerde 'hole' slaat, steek nooit zomaar je hand erin. Je weet nooit wie er thuis is!

Vraagje?

Zijn we de dieren tot last als we een bal zoeken?

Nee hoor, veel holbewoners zijn nachtdieren en kom je tijdens een rondje golfen niet snel tegen. In de schemer worden ze wakker en heroveren ze de golfbaan tot hun leefgebied. Je kunt dus rustig even in de struiken kijken als je een *hazennaaier* cq. afzwaaier hebt geslagen. Zolang je niet te veel bladeren en takken overhoophaalt of aan de kant schopt, is het prima.

© ZDENEK MACHACEK VIA UNSPLASH

Wat zijn echte hole-bewoners?

Konijnen, muizen, ratten, mollen, dassen, wolven en vossen hebben geen last van de krapte op de woningmarkt. Ze graven gewoon een eigen hol, of pikken dat van een ander dier in, om lekker droog en warm te slapen en om hun kroost op een veilige plek te laten opgroeien. Kom je een hol tegen, kijk dan eens of je kunt ontdekken van welk dier het is. Vaak komen holen voor in zandgronden, zoals op de Veluwe, waar het grondwaterpeil laag is.

Simpele konijngangetjes

Een konijn graaft een paar simpele gangetjes van 10 tot 25 centimeter doorsnee, ook wel pijpen genoemd, vaak in heuvels met meerdere ingangen en schuin naar beneden of bijna horizontaal.

Slapen als een das

Niet te verwarren met een dassenburcht, die bestaat uit een enorm gangenstelsel. Met meerdere ingangen van zo'n 30 centimeter, ze gaan recht naar beneden. Je herkent het aan pootafdrukken met lange nagels en een grote hoop zand voor de deur. De burcht heeft verschillende kamers om te slapen, eten en te verblijven. Als er gevaar dreigt, kruipt hij heerlijk weg of neemt een andere uitgang naar buiten. Rondom de burcht kun je kuiltjes vinden waar de dassenfamilie haar behoefte doet: latrines genaamd. Super hygiënisch dus!

Sluwe vossen bestaan echt

De term 'sluwe vos' is er niet zonder reden. Een vos maakt namelijk nog wel eens handig gebruik van de onbewoonde kamers

van een dassenburcht en neemt hier zijn intrek. Als hij wel zelf zijn hol graaft, herken je die ook aan veel zand voor de deur, de pootafdrukken in het zand, maar ook aan een klein sleepspoortje van de staart. De ingang is vaak op het zuiden en de gang loopt schuin naar beneden, zo'n 25 tot 40 centimeter breed.

Beschut wolvenplekje

Wolven gebruiken hun hol vooral om jongen te krijgen. Er zijn zo'n 20 bevestigde wolven op de Veluwe. Ze creëren een veilige, beschutte plek. Het hol heeft twee of meer ingangen en vooral veel rommel voor de deur, afval. Vossen en wolven kunnen ook heerlijk in slaap vallen in het zonnetje of tussen de struiken en zijn dus niet altijd 'thuis'.

YANNICK SCHURWANZ

YANNICK SCHURWANZ

Wat is Wildpraat?

Folkert Jans is eigenaar van Wildpraat, met een passie voor de Veluwe. Hij wil deze graag delen en het mooie natuurgebied van binnenuit laten ontdekken en beleven. Folkert is buitenmens, wild- en natuurliefhebber en fanatiek outdoor-kok. Ben je benieuwd naar welke dieren je nog meer tegen kunt komen? Ga dan eens mee met een van de boswachters van Wildpraat. Ze nemen je niet alleen graag mee om de Veluwe te ontdekken, maar laten je ook graag kennismaken met de pure smaken uit de natuur! Geniet ná een mooie wildwandeling van een outdoor Wildcooking diner rond het kampvuur in het bos van Kasteel Spelderholt.

Meer info op de website

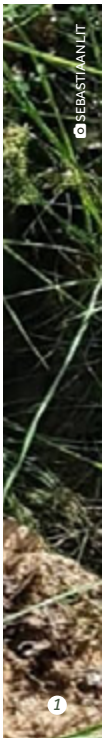

1 De ingang van een vossenhol. Je ziet de afdruk van het sleepstaartje. 2 De ingang van een dassenburcht. 3 Een konijnenhol.

Golfbanen op de Veluwe

- De Veluwse
- The Links Valley
- De Hattemse
- Golfbaan Het Rijk van Nunspeet
- De Rosendaelsche Golfclub
- Golfclub De Scherpenbergh
- Golfpark De Breuninkhof
- Landgoed Ullerberg
- Edese Golfclub
- Golfclub Heelsum
- Wageningse Golfclub
- Golfclub Putten
- Golfbaan Engelenburg
- Harderwold Golf & Events
- Dutch Golf Hattem
- Golfclub 't Lohr

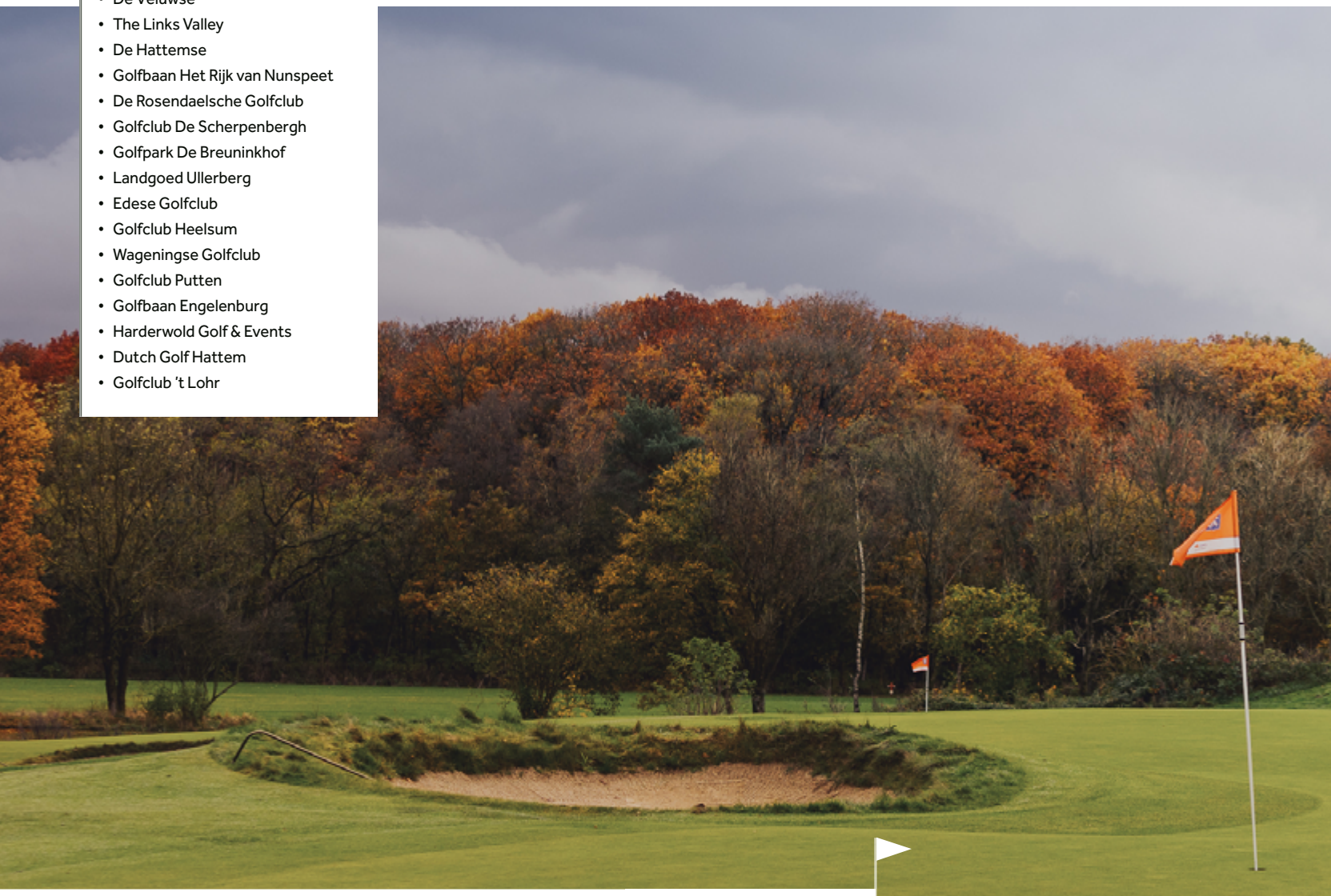

Weetje: Hondenhol

Onwaarschijnlijk om te vinden op de golfbaan, is een hol gegraven door een hond, maar wel leuk om te weten. Honden graven vaak een ondiep trechtervormig gat, schuin naar beneden in een helling, de grootte hangt af van het formaat hond. Honden hebben nog altijd een soort drift om een hol te graven, vooral de teefjes, meestal om te nestelen, als ze loops zijn geweest.

“Reeën zijn in de winter extra kwetsbaar”

Geen holbewoners

Maar let op, er zijn ook dieren die geen hol graven, zoals een haas. Die leggen hun jongen in het hoge gras en bezoeken deze één keer per dag om te zogen. Zo kan je op de golfbaan dus zomaar een jonge haas tegenkomen. Hazen leven altijd buiten, in weer en wind. Bijzonder dus dat ze hun buik zo mooi wit kunnen houden.

Hert

Je kunt tijdens het zoeken van de golfbal ook andere dieren tegenkomen. Zoals reeën. Deze liggen vaak in een klein ‘bed-je’ tussen de struiken. In de winter zijn ze extra kwetsbaar, dus wees voorzichtig. Op de Veluwe kun je zelfs edelherten tegen-komen op de golfbaan. Prachtig groot wild, dat overdag in een roedel de rust opzoekt achter in de bossen en in de avond, nacht en vroege morgen graag komt helpen om het gras mooi kort te houden. Golf je in een gebied waar damherten leven? Dan kan het maar zo zijn dat je deze, van nature dagdieren, treft.

Win een wildbelevenis op de Veluwe!

Deze belevenis kun je winnen! We hebben een winactie, waarbij we 2 kaartjes voor een Wildcooking Diner mogen verloten onder onze volgers!

Inclusief:

+ Wildwandeling met de boswachter
+ Veluwse bieren proeven
+ Uitgebreid Wildcooking Diner met amuse, div. wildgerechten, bijgerechten, dessert
+ Buiten koken met outdoor-chef
+ Kampvuur en een beetje rook
+ Drankjes/wijnen/bieren inbegrepen
+ Het hele jaar te boeken via www.wildpraat.nl

Wat moet je doen om te winnen? Deel een mooie foto via Instagram en vermeld hierin @golfnl #golfnl #wildpraat. We kiezen op 10 december de foto waar wij als redactie het wildst van worden.

Het mooiste kantoor dat er is

"Hoe natuurlijker de baan, hoe mooier die is"

Begonnen als boomkweker

Garritsen begon ooit als boomkweker en volgde later de hoveniersopleiding. Tot hij in de jaren negentig greenkeeper werd bij golfbaan 't Zelle, in de Achterhoek. Inmiddels is de Edese Golfclub alweer ruim acht jaar zijn werkterrein. Als hoofd-greenkeeper stuurt hij een team van vier personen aan.

Als hoofdgreenkeeper van de Edese Golfclub zoekt Jan Garritsen voortdurend naar de juiste balans tussen een kwalitatief perfecte baan en een plek waar de ongerepte natuur zijn gang kan gaan. "Wie maakt er nou zoveel foto's van zijn werkplek?"

Guus Peters

Jan Garritsen heeft het mooiste kantoor dat hij zich kan wensen. "Als ik hier 's ochtends over de baan loop, naar de opkomende zon kijk, de Amerikaanse eik zie en alles laat indalen, denk ik: ik heb het zo verkeerd nog niet."
Garritsen is de hoofdgreenkeeper van de Edese Golfclub Papendal. Je zou kunnen zeggen dat Garritsen een natuurbeheerder is van het 54 hectare uitgestrekte landschap in de bossen van Arnhem. Waar hij dag in dag uit bezig is met de kwaliteit van de golfbaan, maar waar ook de natuur de natuur moet kunnen zijn, ter verbetering van de biodiversiteit.

Ruige baan

"De natuur doet wat zij zelf wil. Daar moet je goed naar kijken en luisteren", zegt Garritsen terwijl hij over hole 1 loopt. "Je bent met de natuur bezig en strijdt er soms tegen. Het creëren van een goede balans tussen de ruige natuur en een strakke golfbaan, is het mooiste dat er is."
Wat dat betreft kan Garritsen zijn hart ophalen bij de Edese golfclub. De golfbaan is een van de ruigere banen in Nederland. Dat wil zeggen: een baan waar niet alles feilloos is aangeharkt, maar waar de ongerepte natuur als prachtig decor dient voor de strak gemaaide greens en fairways. "De golfbaan is onderdeel van de natuur en niet andersom."
Bij hole 8 blijft Garritsen staan. "Kijk", zegt de hoofdgreenkeeper, wijzend naar het gras onder zijn voeten. "Dit moet perfect en strak gemaaid zijn. Maar hier", zegt hij terwijl hij een paar stappen naar rechts zet,

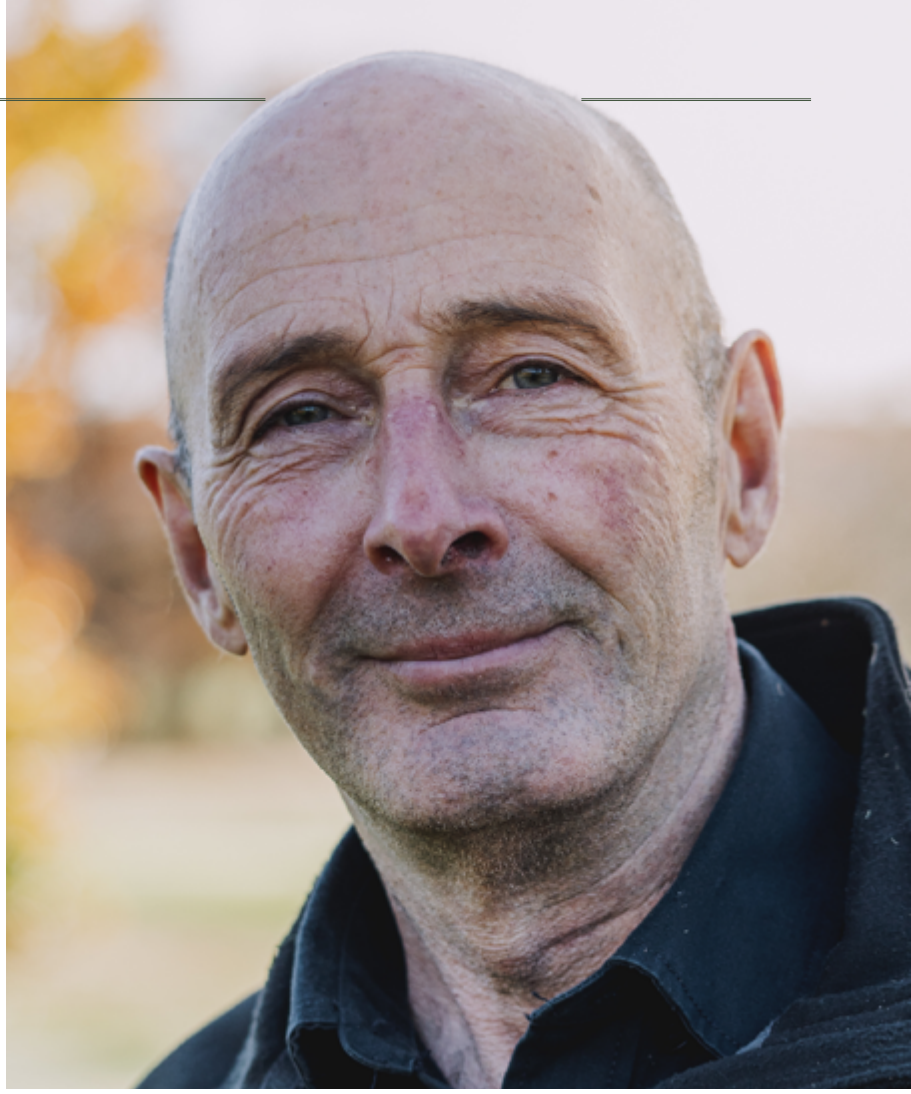

"De natuur doet wat zij zelf wil. Daar moet je goed naar kijken en luisteren"

"hier is de natuur al veel ruiger. Golftechnisch is dat een stukje moeilijker, maar het hoort ook bij het spel."
En nog belangrijker: in de ruigte van de ongerepte natuur doet de biodiversiteit zijn werk. Hij pakt een struik stevig tussen zijn vingers. "Hier hebben de insecten de ruimte om te leven. Als de kleine insecten hier goed gedijen, komen er vogels op af. Dus als de vogels hier zitten, weet ik dat we het goed doen. Zo zoek ik voortdurend de balans tussen de perfecte golfbaan en een omgeving waar de natuur de natuur kan zijn."

'De boswachter van de golfbaan'

In Nederland zijn er momenteel zo'n 1000 greenkeepers. Een greenkeeper is verantwoordelijk is voor het onderhoud van de golfbaan. Hij heeft een enorm gevarieerd pakket aan taken op de golfbaan, die gericht zijn op de aanleg en het onderhoud van tee, green, fairway, rough, beplantingen, verhardingen, en op het onderhoud van bos, natuurterrein en civiel- en cultuurtechnische werken (bijvoorbeeld waterpartijen en wegen). Het werk van een greenkeeper is dus een stuk ingewikkelder dan het lijkt. Sommige mensen noemen de greenkeeper ook wel de boswachter van de golfbanen.

Schadelijke larven

Garritsen noemt de engerling (een larve van een kever) als voorbeeld die schade aan de greens kan toebrengen. "Spreeuwen pikken de engerling zo uit het gras met hun dunne snavel. We moedigen spreeuwen dus aan hierheen te komen", zegt Garritsen, ondertussen wijzend naar een grote spreeuwenkast op de golfbaan. Garritsen geniet elke dag als hij zich over de golfbaan beweegt. "Ik zeg weleens tegen golfers dat ze ook achterom moeten kijken als ze een bal hebben geslagen. Dan zien ze het landschap op een heel andere manier en ontdekken ze weer nieuwe dingen." Maar nog belangrijker vindt hij als hoofdgreenkeeper de kwaliteit van de baan. "Daar draait het uiteindelijk om. Ik krijg heel positieve reacties van de golfers sinds we de natuur wat meer de natuur laten zijn."

"Het creëren van een goede balans tussen de ruige natuur en een strakke golfbaan, is het mooiste dat er is"

Schilderij

De helft van zijn werkweek is hij samen met zijn team – bestaande uit vier greenkeepers – bezig met het maaien van de plekken waar de golfbal lekker moet kunnen rollen. "Ik begin bij hole 1 en eindig bij hole 18. Dan ben ik ongeveer acht uur bezig. En dat dan drie keer per week."

In zijn overige uren is hij onder meer bezig met het bezanden en bemesten van de baan, het verzorgen van de bunkers en sweepen. "Bij sweepen halen we vroeg in de ochtend de dauw van de greens af. Als je dat niet doet, blijft de green te nat en vochtig en krijg je schimmels. Het is een voorbeeld van hoe je tegen de natuur strijdt."

Voor zijn gevoel kijkt hij elke dag weer naar een schilderij, zodra hij de golfbaan betreedt. Op zijn telefoon laat hij meerdere foto's zien die hij onlangs maakte. "Ja, wie maakt er nou zoveel foto's van zijn werkplek", vraagt hij zich hardop af. "Wat dat betreft heb ik geluk dat ik op deze golfbaan mag werken. Want ik zeg altijd: hoe natuurlijker, hoe mooier."

Wist je dat...

... er op een toernooi van de European Tour gemiddeld zo'n 40 greenkeepers aan het werk zijn.

... 55% van de Nederlandse greenkeepers in de zomermaanden voor 6.00 uur begint.

... de greenkeepers in Nederland een eigen associatie hebben, genaamd de NGA (Nederlandse Greenkeepers Association).

... 27% van de Nederlandse greenkeepers in de zomermaanden meer dan 50 uur per week werkt aan de baan.

Zo leg je iedereen uit hoe groen golf is

Wel eens meegemaakt? Je staat op een verjaardag enthousiast te vertellen dat je fervent golfer bent en na de vooroordelen dat het geen sport is en te duur, volgt het bezwaar dat golf belastend is voor het milieu. Je sputtert wat tegen maar weet eigenlijk ook niet helemaal hoe het zit.

Karianne van der Zant Koen Suyk

elroute

M

Op de Amsterdamse Golfclub is een houtwal gemaakt die bijdraagt aan de biodiversiteit op de baan en erbuiten.

Met de antwoorden op volgende vijf veel gehoorde stellingen ben je voorbereid en kun je voortaan de critici duidelijk uitleggen dat golf juist een heel duurzame sport is (en misschien ook wel iets voor hen).

1 Golfbanen verpesten de natuur

Golfbanen verpesten de natuur niet, ze zíjn natuur. Over het algemeen bestaat 60% van een golfbaan uit natuur en 40% uit bewerkte grond (bebouwing, bunkers, range, fairways, greens, tees, verharding). Golfbaaneigenaren zijn dus voor een groot deel natuurbeheerders en die rol nemen ze heel serieus. Dat blijkt ook wel uit het feit dat bijna de helft van de banen in Nederland het GEO-certificaat heeft, een internationaal keurmerk voor duurzaam golfbaanbeheer.

Een van de speerpunten in duurzaam golfbaanbeheer is het vergroten van biodiversiteit, waarmee golf bijdraagt aan een belangrijke duurzaamheidsdoelstelling in de wereld. De natuur is enorm gebaat bij gebieden waarin ruimte wordt gemaakt voor die verdwijnende flora- en faunasoorten. Veel golfbanen zijn inmiddels ingericht om gebiedseigen soorten aan te trekken dankzij bewuste variatie in de vegetatie. Zo zijn er natuurvriendelijke zomen langs de bosranden, bloemen- en kruidenrijke weiden, aflopende oevers en houtwallen. Ook nestkasten en insectenhotels dragen bij aan biodiversiteit. Uit onderzoek blijkt dat van 750 bedreigde dier- en plantensoorten er 200 worden aangetroffen op golfbanen. Dit is 27 procent.

Een mooi voorbeeld vormt Golfbaan het Woold in Asten. In 2000 werden er op natuurarme landbouwgrond 27 holes neergelegd en dankzij een systematische inventarisatie van jaren blijkt nu dat er 2237 verschillende organismen zijn waargenomen op de golfbaan. Daarmee heeft de aanleg van Golfbaan het Woold een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de biodiversiteit.

2 Golfbanen gebruiken gif om hun banen mooi te houden

Golfbanen gebruiken anno 2021 nauwelijks pesticiden meer, na een verduurzamingstraject van jaren waarbij er, vergeleken met de landbouw, al weinig werd gebruikt. Er wordt heel lokaal nog gespoten tegen enkele hardnekkige onkruiden zoals klaver, madeliefje en weegbree. Op de greens is de afname radicaal ten opzichte van zo'n 10 jaar geleden. Er wordt nog maar nul tot twee keer per jaar tegen acute schimmels zoals dollar spot of sneeuwschimmel gespoten. Dit is mede het gevolg van de toepassing van een wettelijk verplichte systematiek die uitgaat van planmatigheid en preventieve onderhoudswerkzaamheden zoals bezanden en prikken, en als allerlaatste redmiddel het gebruik van een pesticide. Het mooie daarbij is dat, bij een goed en planmatig uitgevoerd verduurzamingstraject, de speelkwaliteit juist toeneemt, deze structureel wordt waardoor behalve in de zomermaanden het hele jaar door op betere golfbanen kan worden gespeeld!

3 Golfbanen verspillen heel veel water

Voor het besproeien van golfbanen wordt nooit leidingwater gebruikt. Het is grond- of regenwater. Veel clubs hebben waterbuffers die gevuld worden bij hevige regenval en gebruikt kunnen worden in perioden van droogte. Er wordt gesproeid als het niet anders kan en dan alleen op de meest essentiële delen: de greens, tees en fairways. De beregeningssystemen zijn

bovendien heel efficiënt ingesteld, op basis van vochtmetingen.

Daarnaast werken greenkeepers steeds meer met de 'natuur mee' zoals vroeger, toen er geen chemische bestrijdingsmiddelen waren en automatische beregeningsinstallaties. Dit betekent dat in droge perioden het gras geelbruin wordt en in natte perioden groen. De golfbanen kleuren mee met de seizoenen. Er wordt dus niet gesproeid om de fairways het hele jaar groen te houden.

4 Kwijtgeraakte golfballen belasten het milieu enorm

Het is waar dat golfers veel golfballen kwijtraken. Tussen de bomen, in het water en in dichte struiken. Maar het is ook zo dat veel van die ballen worden teruggevonden. Door andere golfers of greenkeepers. Maar er zijn bijvoorbeeld ook duikers die golfballen uit het water vissen en ze weer als zogenoemde lakeballs verkopen. Golfballen hebben gemiddeld 7 'levens'; ze worden 7 keer opnieuw op de markt gebracht totdat ze 'op' zijn en bij een vuilverwerker terechtkomen.

Toch zullen er ballen in de natuur blijven liggen. Daarom zijn veel innovatieve bedrijven gebrand op de ontwikkeling van ecogolfballen, ook al omdat het een lucratieve wereldwijde markt is. Er bestaan al biologisch afbreekbare golfballen, maar nog niet van zodanige kwaliteit dat ze ballen van grote merken als Titleist kunnen beconcurreren. De research & development-afdelingen van die grote merken zitten ondertussen ook niet stil, dus het zal slechts een kwestie van tijd zijn dat de ecogolfbal zijn intrede doet. En de tees dan? Er zijn ook al biologisch afbreekbare golftees ter vervanging van houten en plastic exemplaren.

5 Golfbanen houden natuur exclusief voor golfers

Bijna alle clubhuizen van de 251 banen in Nederland zijn vrij toegankelijk voor iedereen. Sterker nog, je bent er van harte welkom voor een kopje koffie, lunch of diner. Vaak met uitzicht op de prachtige natuur. Ook zijn er aardig wat golfbanen met openbare fiets- en wandelpaden langs of zelfs op hun terrein. Zo heeft golfbaan Hitland een wandelroute op de baan, kun je ommetje lopen rond de holes van Toxandria en loopt het boswachterspad Bergse Bossen over de baan van De Hooge Rotterdamsche. Ook dienen clubhuizen als start- en/of eindpunt van fiets- en wandelroutes.

Bovendien, spelen op de banen is dan misschien exclusief voor golfers, maar hoe exclusief zijn golfers? Niet. Dus nodig je gesprekspartner, nu je hem of haar hebt kunnen overtuigen van de duurzaamheid van de sport, uit voor een kennismakingsles. Vervolgens krijgt hij of zij bij Golfstart 6 lessen inclusief baanpermissie voor 99 euro en kan deze nieuwe golfer net zo genieten als jij van de mooie natuur op al die prachtige Nederlandse golfbanen!

Golfen als de perfecte symfonie

Golf is als een symfonie waarbij het spel, de natuur en de mens samenkomen. En wie kan dat nu beter uitleggen dan Aristakes Jessayan, een expert op dit gebied. Al van jongs af aan is hij een getalenteerd musicus en brengt hij veel tijd door achter zijn piano. In zijn vrije tijd staat hij op de golfbaan.

Guus Peters

"Je kunt de natuurlijke swing van een golfer vergelijken met de vloeiende manier waarop vingers over een piano dansen"

"Net voordat ik de bal sla, maak ik een gek klein hupje. Ik weet niet hoe het komt, ik heb het mezelf zo aangeleerd. Mijn golfende vrienden noemen mij de swingende golfer. Dat komt niet alleen door dat gekke hupje, maar ook doordat ik als musicus swing op de piano. Zowel het golfen als pianospelen heb ik mezelf aangeleerd.
Golfen en muziek maken hebben veel overeenkomsten. Golf is als een symfonie waarbij het spel, de natuur en de mens samenkomen. Het is zo puur dat je er op een gegeven moment niet meer over hoeft na te denken."

Gevoel

"Je kunt de natuurlijke swing van een golfer vergelijken met de vloeiende manier waarop vingers over een piano dansen. Zonder dat je het doorhebt, raak je de goede noten. En zonder dat je het doorhebt, stuur je de bal naar de plek waar jij wilt. In de overtuiging dat het goed komt als je op je gevoel vertrouwt. Een natuurlijke eenheid tussen de mens en de piano of de mens en de club en bal.
Je moet helemaal niet willen nadenken. Ik speel al zestig jaar piano, maar kan bijna geen noten lezen. Ik ga zitten en dan gebeurt het gewoon. Zo werkt het ook op de golfbaan. Zodra ik eraan denk dat ik niet in mijn handen moet knijpen en mijn schouders naar achteren moet doen, gaat het fout."

Vrijheid

"En dan is er de natuur. Het vrije gevoel die de vergezichten, het glooiende landschap en de ruige natuur mij geven. Die vrijheid voel ik ook als ik achter de piano mijn ogen sluit. Een compositie kan mij laten wegdromen naar de natuur en bossen waar niemand is. Het zijn dezelfde elementen.
Of ik nu achter de piano zit of op de golfbaan sta, het gaat om het samenspel. Uiteindelijk geniet ik evenveel van een prachtig muziekstuk als van een goede chip."

Naam: Aristakes Jessayan
Leeftijd: 68
Functie: Musicus en golfer

sym·fo·nie
(de; v; meervoud: symfonieën)
muziekstuk voor voltallig orkest

swing
(de; v; meervoud: swingen)
de beweging die een golfer maakt om een bal te slaan

tips voor het kopen van tweedehands clubs

Het kopen en verkopen van tweedehands golfclubs is uiteraard een duurzaam idee; grondstoffen, energie en afval, nodig om nieuwe spullen te maken, worden immers bespaard. Een groot voordeel, zeker, maar zou je toch niet liever een fonkelnieuwe set kopen in een golfshop? Voor mij niet nodig, lees maar mee.

Saskia Bensdorp

Zo'n drie jaar geleden kocht ik mijn hele golfset via Marktplaats. Ik hield deze site al een tijdje in de gaten op zoek naar kwaliwzatief goede maar vooral ook betaalbare clubs. Waarom kocht ik geen nieuwe set? Ik vond het mijn golfspel nog niet waard, dat voorop. Eerst maar eens beter spelen, daarna investeren! En ook: hoe vaak zou ik op de golfbaan te vinden zijn? Tuurlijk, het voornemen was 'heel vaak' maar je weet hoe dat in de praktijk gaat. Een compleet gefitte, dure set leek me dan toch wat overdreven. Bovendien is een set van een paar jaar oud technologisch gezien echt niet achterhaald; anders dan de grote merken ons willen doen geloven, gaan de ontwikkelingen in golfclubs niet zo hard.

Lesje in geduld

Ik ging dus op zoek naar een golfset voor dames, te koop en op te halen bij mij in de buurt, voor een betaalbare prijs (ik had maximaal € 150 in mijn hoofd). Ik liet de beginnerssets links liggen (heel veel Skymax) en zette merken als Titleist, Callaway, Cobra, TaylorMade en Ping in mijn zoekopdracht. Een belangrijke les: geduld hebben! Want niet iedereen zet dagelijks een TaylorMade damesgolfset voor onder de € 150 te koop. En toch is dat precies wat na een paar weken Marktplaats-koekeloeren gebeurde.

Goede deal

Op nog geen tien minuten rijden van mijn huis mocht ik de clubs in de tuin van de verkoper uitproberen in het golfnet dat daar stond opgesteld. Hoewel het wat ongemakkelijk voelde, helemaal toen ik er nog wat aanwijzingen voor een betere swing bij kreeg, begon ik langzaam door te krijgen dat dit misschien wel eens een heel goede deal zou kunnen zijn.
De dochter van de heer des huizes keek vanaf het terras toe. Waarschijnlijk tot zijn verdriet was zij nooit zo geïnteresseerd geraakt in het spelletje en had ze de mooie clubs nauwelijks aangeraakt. Ik daarentegen liep niet veel later de grote tuin uit met haar ongebruikte clubs. Enorm blij met deze mooie nieuwe TaylorMade set voor slechts € 120 euro.

Persoonlijk kan ik het kopen van een tweedehands set dus van harte aanbevelen! Als je tijd hebt en gezond verstand, en je je portemonnee en de aarde te vriend wil houden, is het het altijd waard om een rondje te maken op Marktplaats, maar zeker ook op andere plekken waar voor elke golfer wel wat te vinden is.

Aanbieders van tweedehands golfclubs

- **www.marktplaats.nl**
  Marktplaats. Wie kent het niet? Met maandelijks ruim 8 miljoen unieke bezoekers en zo'n 350.000 nieuwe advertenties per dag is Marktplaats de grootste online handelsplaats van Nederland voor aanbieders van voornamelijk tweedehands producten, waaronder heel veel golfspullen (ruim 1600 advertenties voor 'golfclubs' en 'golfsets').

- **www.facebook.com/groups/836777866412296**
  Facebook: 'Golfspullen te koop Nederland'. Deze Facebookgroep telt ruim 11.000 leden. Je moet hier net geluk hebben dat er iets voorbijkomt, dat je interesseert. Als je er lang blijft hangen, zijn impulsaankopen zeker niet uitgesloten! Maar je kunt ook gericht vragen stellen aan de grote groep van 11.000 golfers. Als jij op zoek bent naar een specifieke club, is er zeker een kans dat iemand zijn hand opsteekt.

- **www.golfbidder.com/nl**
  Golfbidder noemt zichzelf een van de best lopende online golfwinkels in Europa. En daar zouden ze zomaar gelijk in kunnen hebben. Ze kopen hun golfclubs in van golfpro's en -shops in heel de UK en Europa. Op het Golfbidder-hoofdkantoor bij Londen wordt elke golfclub apart nagekeken en gefotografeerd. Dit is een erg fijne site met veel filters, waaronder type club, merk, prijs, jaar, flexibiliteit en kwaliteit. Elk afzonderlijk deel – het clubhoofd, de shaft en grip – krijgt een cijfer voor de conditie waarin deze verkeert. Daarbij betekent het cijfer 10 'gloednieuw' en het laagst gegeven cijfer 5 'vaak gebruikt'.

- **www.golfclubtrader.nl**
  De Nederlandse tegenhanger van Golfbidder heet Golf Club Trader. Wel met een iets minder groot assortiment, maar eveneens met een duidelijke website met veel filters. Bij Golf Club Trader kun je ook terecht voor de aankoop van losse ijzers (bij Golfbidder worden de ijzers alleen in hele sets verkocht). Voordeel van Golfbidder en Golf Club Trader is dat alle clubs zijn nagekeken door specialisten, maar ook dat ze een duidelijk garantie- en retourbeleid hebben.

- **www.dutchgolfclubfitter-shop.nl**
  Deze bricks and clicks store voor tweedehands golfspullen kan hier niet onbenoemd blijven, aangezien het op de tweede positie staat bij de Google-zoekresultaten voor 'tweedehands golfclubs'. De bakstenen winkel staat in Gorinchem. De winkel heeft een groot aanbod, wel ontbreken bij veel clubs foto's. Voordeel is dat je je tweedehands clubs hier kan laten aanpassen, denk bijvoorbeeld aan het vervangen van de grip of eventueel langer maken van je club.

- **Kringloopwinkels**
  Bij de kringloopwinkel bij mij in de buurt vond ik twee antieke golfsets. Wat mij betreft voor allerlei doeleinden geschikt, behalve voor golfen zelf. Maar voor de echte kringloopfans is het vinden van die 'speld-in-de-hooiberg' A-merk golfset vast een mooie uitdaging!

Voor wie?

- Beginners die nog niet zeker weten of zij golf echt leuk gaan vinden, kunnen zich aan het kopen van een tweedehands beginnersset geen buil vallen. Vaak te koop gezet door beginners voor wie golf toch de sport niet was. Dus weinig gebruikt, goedkoop en het aanbod is groot.
- Voor de gevorderde speler die precies weet wat hij zoekt.
- Voor de opportunisten die op Facebook toehappen als een mooie club voorbijkomt.
- Voor mannen en rechtshandigen! Op de meeste sites is ruim driekwart van alle aangeboden clubs bedoeld voor rechtshandige mannen. Ben je linkshandig én vrouw? Dan heb je de minste keuze.

Waar moet je op letten?

Tijdens het schrijven van dit artikel heb ik mezelf even streng moeten toespreken. Voor een beetje onderzoek moest ik natuurlijk wat golfclubs en -sets bekijken op sites als Marktplaats en Golfbidder. Maar ik verloor mezelf – op z'n Fundaësk – volledig in het enorme aanbod, de beschrijvingen, het vergelijken en foto's bekijken. Uit die ervaring volgen de eerste twee tips.

- Weet waarnaar je op zoek bent. Wat voor soort club zoek je? Welk materiaal, merk, bouwjaar, lengte, gewicht, dikte grip en hoek van de loft ... Allemaal specificaties die het zoeken makkelijker maken. Nou ja, makkelijker, je wil ook niet zoeken naar een speld in de hooiberg. Dus: weet wat je wil, maar maak je zoektocht niet té specifiek.
- Trek voldoende tijd uit voor je zoektocht. Je zal waarschijnlijk verschillende sites bezoeken en zelf al het aanbod moeten scannen en vergelijken. Indien je op zoekt bent naar een specifieke club of set: heb geduld!

Dat gezegd hebbende zijn er nog veel meer tips en zaken waar je op moet letten als je ervoor kiest om een tweedehands club of -set aan te schaffen. Hieronder volgen er nog een paar.

- Koop lokaal. Het is een trend om je groente, fruit, zuivel en vlees uit je streek te kopen. Maar om een andere reden is lokaal kopen ook een goed idee bij de aanschaf van je tweedehands golfclubs. Het scheelt niet alleen in kosten, maar ook in verpakkingsmateriaal. Zo snijdt het mes aan twee kanten.
- Vraag een (meer) ervaren golfer om mee te kijken en je te adviseren waar je voor jouw niveau op moet letten.
- Contact met de verkoper is heel belangrijk. Bij Marktplaats om bijvoorbeeld een gevoel te krijgen bij de verkopende partij, maar over het algemeen ook om antwoord te krijgen op vragen als: waar heeft de verkoper de clubs zelf gekocht, waarom verkoopt hij/zij deze weer, hoe oud zijn de clubs, et cetera.
- Volgend daarop: let op het bouwjaar. Maar vraag ook naar hoe intensief de clubs gebruikt zijn. Door de jaren heen ontstaan er op grafieten shafts slijtagegeplekken op plaatsen waar ze contact maken met de rand van de golftas. Op stalen shafts kunnen deuken of roestvorming ontstaan. Al deze situaties kunnen leiden tot een shaftbreuk.
- Wees bereid om extra te investeren in nieuwe grips op je tweedehands clubs. De dikte van de grip is erg persoonlijk en de kans is groot dat je clubs koopt met een te dunne of juist een te dikke grip. Daarbij slijten grips het snelst van alle clubonderdelen en moeten deze sowieso om de 2-4 jaar vervangen worden.
- Ten slotte: check of je bij het kopen van je clubs ook de daarbij horende accessoires kunt krijgen. Denk aan headcovers en schoonmaakborsteltjes. Of kijk of je ook meteen de tas kan kopen.

Valkuilen?

Goedkoop hoeft niet duurkoop te zijn als je bovenstaande tips ter harte neemt en onderstaande valkuilen vermijdt.
Het grootste risico dat je loopt als je tweedehands koopt, is dat je een imitatieproduct in handen krijgt. Goed nagemaakte (veelal in Azië) clubs van A-merken worden via Amazon, maar ook Marktplaats, verkocht. De clubs zijn met het blote oog haast niet van echt te onderscheiden, maar de binnenkant is waardeloos.
Kopers van tweedehands spullen nemen vaak op de koop toe dat ze hier geen garantie op krijgen en deze niet kunnen retourneren. Gelukkig is dat niet het geval bij veel (web)shops gespecialiseerd in golfspullen, maar als je direct van een andere golfer koopt op Marktplaats of via Facebook kan het geen kwaad om af te spreken dat je de clubs eerst mag uitproberen voordat je ze koopt.

Gezond? Ga golfen!

Een golfer beweegt zich voortdurend door de ongerepte natuur en over een perfect verzorgde baan. Al wandelend van de ene naar de andere hole, passeert hij verwilderde struiken, planten in de bloei van hun leven en bomen met verschillende kleuren bladeren aan de takken. Dat golfen goed is voor het lichaam, is bekend. Maar wist je ook dat golfen een positief effect heeft op je mentale gezondheid?

Guus Peters

Dat effect wordt nog eens versterkt als je je door een groene omgeving beweegt. Het is zelfs bewezen: loop je 40 minuten door de natuur, dan voel je je minder gestrest dan wanneer je 40 minuten door de stad loopt. Zo werk je tijdens het golfen dus niet alleen aan je fysieke, maar ook aan je mentale gezondheid. We zetten vijf positieve effecten voor je op een rij:

Golf jij? Dan is de kans groot dat je langer leeft!

Voel jij je ook altijd topfit na een potje golf? Dat is niet gek. Een onderzoek van het Zweedse Karolinska Instituut toont aan dat golfers langer leven. Wat blijkt: hoe lager de handicap, hoe hoger de levensverwachting. Dat is niet heel verrassend: golfers met een lagere handicap golfen over het algemeen ook meer.
Golfers werden in het onderzoek, op basis van leeftijd, sociaaleconomische status en geslacht, vergeleken met de totale bevolking. De onderzoekers keken naar de sterfte in een bepaalde periode. Bij de golfers waren er 40 procent minder sterfgevallen dan verwacht op basis van landelijke sterftecijfers. Omgerekend zijn dat vijf extra levensjaren. Hun conditie en uithoudingsvermogen van de rompspieren was verbeterd. Evenals hun gewicht en cholesterolsamenstelling.
Waar wacht je nog op? Pak je club en geniet van een potje golf.

Samen spelen samen delen

Ben jij een golfer die tussen het slaan van de ballen graag even bijpraat? Golf is bij uitstek een sport waar ruimte is voor je sociale contacten. Al kletsend loop je naar de volgende hole, niet afgeleid door prikkels van buitenaf. Maar wist je dat het niet alleen gezellig is om aan je sociale contacten te werken, het is ook goed voor je mentale gezondheid. Interactie met anderen verhoogt de eigenwaarde en het gevoel van geluk.

Creatieve ideeën nodig? Ga een potje golfen

Heb je na het golfen ook altijd nieuwe inspiratie of barst je van de goede ideeën? Dat kan, want na een potje golf ben je creatiever, heb je een beter probleemoplossend vermogen en kan je je beter concentreren. Dit geldt vooral voor jongeren. Hoe dat komt? Er stroomt meer bloed naar je hersenen wanneer je beweegt. Bij volwassenen en ouderen zorgt bewegen ervoor dat het cognitieve functioneren niet achteruitgaat.

Meer golfen is beter slapen

Speel je 18 holes tijdens een golfronde? Dan wandel je al snel tussen de zes en acht kilometer (10 duizend stappen). Door regelmatig te bewegen, val je sneller in slaap en slaap je ook langer en dieper. Dat zit zo: als je hebt bewogen, wil je lichaam ook graag herstellen. Dat doet je lichaam het liefst in een diepe slaap.

Barstend van het zelfvertrouwen

Tijdens het golfen leer je jezelf nieuwe vaardigheden aan. Hoe meer je oefent, hoe beter je wordt. Je hebt het gevoel dat je steeds meer controle krijgt. Lichamelijk ben je in staat om de bal beter te raken. En hoe beter je de bal raakt, hoe meer je geloof in eigen kunnen toeneemt. Dat heeft een positief effect op je zelfvertrouwen.

Zo kook je zelf groen!

Met dit inspirerende recept van Big Green Egg maak je zelf ook eenvoudig de groenste gerechten.

Salade van gegrilde avocado met krokante falafel

Heb je wel eens falafel gegeten? Het is een populaire veganistische snack uit het Midden-Oosten die je ook heel gemakkelijk op je Big Green Egg kunt bereiden. Falafel is een kikkererwten recept en wordt als vegetarische maaltijd vaak op een broodje geserveerd. Wil je zelf falafel maken? Maak er dan gelijk een lekkere salade met gegrilde avocado bij. Daarmee zet je een geweldig veganistisch voorgerecht of een lekkere lunch op tafel die bij iedereen in de smaak zal vallen!

Ingrediënten

Salade
2 kropjes little gem
1 rode ui
8 groene asperges
1 plakje sushigember
½ limoen
3 avocado's
3 el olijfolie

Falafal
500 g kikkererwten (blik, uitlekgewicht)
1 sjalot
1 teentje verse knoflook
1 el olijfolie
1 tl gemalen kurkuma
1 tl gemalen komijnzaad
1 tl madras kerriepoeder
½ tl gerookte paprikapoeder (hot)
½ bosje krulpeterselie
½ bosje koriander
1 el bloem
1 el bakpoeder
4 el zonnebloemolie

Serveren
1 takje koriander
2 pijpjes bieslook
½ tl zwart sesamzaad

Voorbereiding

1. Steek de houtskool in de Big Green Egg aan en verwarm, met de convEGGtor en de Cast Iron Grid, tot 180 °C.
2. Laat intussen voor de falafel de kikkererwten goed uitlekken. Pel en snipper de sjalot en de knoflook.
3. Snijd voor de salade de kropjes little gem in hele dunne reepjes. Pel de rode ui en snijd deze in 4 gelijke plakken. Snijd de harde onderkanten van de groene asperges. Snijd de sushigember fijn en pers het sap uit de limoen.

Bereiding

1. Verwarm voor de falafel de olijfolie in de Green Dutch Oven. Voeg de sjalot, de knoflook, de kikkererwten en de specerijen (kurkuma, komijnzaad, kerriepoeder, paprikapoeder) toe en bak tot de sjalot glazig is. Haal de Dutch oven uit de EGG en laat het kikkererwtenmengsel afkoelen.
2. Halveer de avocado's en verwijder de pit. Bestrijk het snijvlak van de avocadohelften, de plakken ui en de asperges met 2 eetlepels van de olijfolie. Leg de avocadohelften (op het snijvlak), de plakken ui en de asperges op het rooster en gril ze ca. 3 minuten. Verplaats de asperges na ongeveer 1,5 minuut en draai de avocadohelften en plakken ui een kwartslag. Keer de plakken ui en de asperges om en gril ze nogmaals 3 minuten; verplaats de asperges opnieuw na ca. 1,5 minuut. Sluit na elke handeling de deksel van de EGG.
3. Schep het vruchtvlees uit de avocadohelften en snijd het in kleine blokjes (bewaar de schillen voor het serveren). Halveer de asperges en snijd de onderste helft in kleine blokjes. Druk de kern uit de plakken ui zodat je 4 mooie ringen overhoudt; de kern van de ui gebruik je niet. Houd de bovenste helften van de asperges en de uienringen apart voor het serveren. Meng de avocado met de aspergeblokjes, de fijngesneden little gem, de sushigember, het limoensap en de rest van de olijfolie en breng de salade op smaak met peper en zout. Vul 4 halve avocadoschillen met de avocadosalade. De rest van de schillen heb je niet nodig.
4. Pluk voor de falafel de blaadjes van de peterselie en de koriander. Maal de kruiden met het afgekoelde kikkererwtenmengel in de keukenmachine fijn; het moet nog wel wat structuur hebben. Meng de bloem, het bakpoeder en peper en zout naar smaak door het kikkererwtenmengsel.
5. Verwarm de zonnebloemolie in de Cast Iron Skillet (small). Maak met 2 eetlepels quenelles van het kikkererwtenmengsel en bak ze in de skillet rondom goudbruin.
6. Pluk voor serveren de blaadjes van de koriander en snijd de bieslook in stukjes van een paar centimeter. Plaats op elke met salade gevulde avocadohelft een uienring. Vul deze met een paar falafels. Leg de apart gehouden aspergehelften op de salade, bestrooi met het sesamzaad en garneer met de koriander en de bieslook.

TIP!

Je kunt de gevulde avocadohelften eventueel serveren op een rondje van rettich. Schil hiervoor een stukje rettich van ongeveer 4 centimeter en snijd deze in 4 plakjes. Steek met een uitsteekring rondjes uit het middenuit zodat je ringen krijgt van ca. 1 centimeter dik.

Voor meer culinaire inspiratie: kijk hier

Big Green Egg

Sinds 1974 brengt Big Green Egg outdoorcooking naar het volgende level. We zijn een kamado. Een BBQ van het allerbeste keramiek. We zijn Big Green Egg en we zijn het origineel. Maar we zijn vooral makers van mooie herinneringen. Van samen genieten met familie, vrienden en gelijkgestemde smaakmakers. Van het gebruik van verse, lokale en duurzame producten, spannende bereidingen en onovertroffen smaak. Grillen, bakken, stomen, wokken of roken, de mogelijkheden zijn grenzeloos. Net als de service. Daarom krijg je levenslange garantie op de EGG. Een garantie op genieten en op duurzaamheid. Met een Big Green Egg kies je voor kwaliteit van leven. Generatie na generatie.

Column Gerard Louter

Luchtfietserij. Of toch niet?

"Ik moest even slikken toen ik zag dat de Haagsche, die prachtbaan aan de Groot Haesebroekseweg in Wassenaar, opgeslokt gaat worden door de zee"

Vorige maand publiceerde het gerenommeerde *Golf World* de top 100 van beste banen op het Europese continent. Nederland scoort meer dan goed met negen banen in de lijst en drie zelfs in de top 10: de Kennemer op 9, de Haagsche op 4 en De Pan op plek 2, achter Morfontaine bij Parijs, een club die zo *chique de Paris* en besloten is dat je makkelijker de top van de Mount Everest bereikt dan daar als niet-lid een starttijd bemachtigt.
Op de Kennemer, de Haagsche en De Pan kun je – wel een handicapeis van 24 of lager – als gast gelukkig gewoon een rondje spelen. De vraag is of dat in de toekomst ook mogelijk blijft want schrik niet – of beter, schrik juist wél – het is namelijk de vraag of die pareltjes van banen op de langere termijn gaan overleven.

Mooie settings

Alle banen hoog in de top 100 van *Golf World* liggen in prachtige natuurrijke gebieden. De Kennemer en de Haagsche liggen dicht bij zee in glooiend duinlandschap, De Pan in een fraai bosrijk terrein in Bosch en Duin. De juryleden van de top 100 kijken naar diverse facetten bij hun beoordeling van banen. Verreweg de meeste punten (40) zijn te vergeven in de categorie 'Design': is bij het tekenen van de holes het landschap optimaal gebruikt door de architect, zijn de greencomplexen interessant en klopt de routing, de volgorde van de holes. In de categorie 'Setting', *The aesthetic value of the surrounding views and the course itself*, zijn slechts 15 punten te verdienen. Ik zeg 'slechts' 15 punten, want voor het overgrote deel van de amateurgolfers is 'Setting' – ligt de baan in een mooie natuurrijke omgeving, zijn de vergezichten indrukwekkend – veel bepalender voor de waardering dan de vraag of holes golftechnisch goed in elkaar steken.

Radicale wending

Gelukkig liggen veel golfbanen sowieso op prachtige plekken. Waar gewone recreanten op hun zondagmiddagwandeling vaak in files door geliefde natuurgebieden trekken, kan een relatief kleine groep golfers in alle rust een balletje slaan op vele hectaren natuurschoon, een ongekende luxe.
Van al die mooie banen die we in Nederland rijk zijn, is de Haagsche mijn persoonlijke favoriet. Ik moest daarom even slikken toen ik zag dat die prachtbaan aan de Groot Haesebroekseweg in Wassenaar opgeslokt gaat worden door de zee. Wie dat sombere beeld schetst? Jan Rotmans, hoogleraar transitiekunde aan de Erasmus Universiteit. Rotmans werd onlangs in diverse media geïnterviewd vanwege het verschijnen van zijn nieuwe boek *Omarm de chaos*. In het toekomstscenario van Rotmans heeft de strijd tegen de stijgende zeespiegel en de toenemende overstromingen door klimaatverandering een radicale wending genomen. Steeds maar dijken verhogen en gemalen harder laten pompen blijkt dweilen met de kraan open. Er wordt een heel andere strategie gekozen, het water wordt op grote schaal juist toegelaten. In plaats van te vechten tegen de natuur, deint Nederland mee met de natuur. Gevolg: het groene hart zoals we dat nu kennen is het blauwe hart geworden met natuur, water en drijvende woonwijken en de Randstad is verplaatst naar delen boven zeeniveau.
Op De Pan, de trotse nummer-2 in de top 100 van *Golf World*, houden ze dan nog net droge voeten, die baan ligt centraal in het land. Maar in de duinen waar nu nog de fairways en greens van de Haagsche en de Kennemer liggen te pronken, is alleen nog water.

De Haagsche in 2121 verzwolgen

Rotmans, rot op man met je luchtfietserij, wat een onzinverhaal! Het is verleidelijk zo te denken, maar misschien moeten we hem toch een klein beetje serieus nemen. Hij is namelijk geen kleine jongen. In de jaren tachtig de jongste hoogleraar ooit in Nederland, gepromoveerd op klimaatmodellen en wereldwijd een van de eersten die alarm sloegen over klimaatverandering en de mogelijk desastreuze gevolgen. Hij werd – en wordt – soms uitgelachen en verguisd om zijn voorspellingen, maar een flink deel is uitgekomen. Dus snel een starttijd zien te bemachtigen op de Haagsche nu het nog kan? Zo'n vaart loopt het gelukkig niet. De landkaart die Rotmans heeft getekend waarop Neder-land is veranderd in Boven-water en de Haagsche door het water is verzwolgen, heeft het jaartal 2121. We hebben dus nog even. En of het echt zo ver komt is natuurlijk ook hoogst twijfelachtig. Rotmans wil met zijn toekomstbeeld vooral aanzetten tot nadenken. "Als er niets verandert aan de manier waarop we met het water, de natuur en het klimaat omgaan, weten we zeker dat het onhoudbaar wordt."

CO2-uitstoot gecompenseerd

Meer doen aan duurzaamheid dus, zeker ook op kleine schaal. "Als individu en in kleine groepen kun je in deze tijd veel meer veranderen dan voorheen", aldus de hoogleraar. Ik zal, tenzij er snel een middel wordt uitgevonden dat het verouderingsproces heel erg drastisch tegengaat, in 2121 niet meer golfen op de Haagsche. Maar ik wil dat de Haagsche, en al die andere mooie banen die we in Nederland hebben, tot in 2121 en ver daarna blijven bestaan. Dat zijn we ook verplicht aan de generaties golfers na ons. Nog iets minder vlees eten dan maar, beetje zuiniger met energie en minder vaak vliegen. Maar eerst ga ik binnenkort nog even naar de Algarve, vier dagen golfen met vrienden op mooie banen. Mijn aandeel in de CO2-uitstoot tijdens de vlucht heb ik uiteraard gecompenseerd. Het bedrag was geloof ik 1,85 euro, dat moet zeker genoeg zijn voor behoud van een heel kort grassprietje ergens op de green van een golfbaan.

Béter wordt het niet buiten!

#goforgreen

NGF Koninklijke Nederlandse Golf Federatie
ING Private Banking
Nederlandse Loterij
JUMBO Golf & Hockey
Big Green Egg
TeamNL
Titleist
MIF Company
Monte Rei Golf & Country Club
GOLF.NL